

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**«ТОВАРНІ БІРЖІ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В
УКРАЇНІ»**

Студента 2 курсу магістратури
денної форми навчання спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітньо-наукової програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Осипова Георгія Юрійовича

Науковий керівник

Доктор економічних наук,

професор кафедри екологічного менеджменту та підприємництва

Бердар Маргарита Михайлівна

Засвідчую, що в цій дипломній роботі
немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань

Студент _____ (підпис)

Робота допущена до захисту в ЕК рішенням кафедри екологічного
менеджменту та підприємництва від «__» _____ 202_ р., протокол No __.
В.о. завідувачки кафедри екологічного менеджменту та підприємництва,
кандидат економічних наук, доцентка Гончаренко Наталія Володимирівна
_____ (підпис)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОВАРНИХ БІРЖ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	8
1.1.Товарні біржі: концепція, види, функції.....	8
1.2. Організація діяльності товарних бірж.....	15
1.3.Роль товарних бірж у розвитку аграрного бізнесу.....	17
1.4. Дослідження іноземного досвіду в галузі товарних бірж та їх роль у розвитку аграрного бізнесу в Україні	22
Розділ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРНИХ БІРЖ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	23
2.1. Аналіз діяльності товарних бірж та їх ролі у розвитку аграрного бізнесу в Україні.....	23
2.2. Оцінка ефективність функціонування товарних бірж в Україні та їх вплив на розвиток аграрного сектору.....	33
2.3. Розвиток інноваційних підходів у сфері аграрного бізнесу за допомогою товарних бірж.....	37
РОЗДІЛ 3: ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОВАРНИХ БІРЖ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	44
3.1. Проблеми та перспективи використання товарних бірж для розвитку аграрного бізнесу в Україні.....	44
3.2.Рекомендації щодо використання потенціалу товарних бірж в аграрному секторі України.....	47
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	57
ДОДАТКИ.....	58

АНОТАЦІЯ

Осипов Г.Ю. Товарні біржі та їх роль у розвитку аграрного бізнесу в Україні - Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». - Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

У кваліфікаційній роботі визначено: сутність, цілі та принципи товарних бірж; досліджено роль товарних бірж у розвитку аграрного бізнесу в Україні; вивчаються фактори, що впливають на попит та пропозицію на ринку аграрної продукції; аналізуються переваги та недоліки участі в торгах на товарних біржах для сільськогосподарських підприємств; розглядаються різні типи товарних бірж, які діють в аграрному секторі України.

Ключові слова: товарні біржі, аграрний бізнес, розвиток, Україна, торгівля, обіг, сільськогосподарська продукція, правове регулювання, організаційна структура, типи бірж, зерно, сільськогосподарська техніка, сировина, ціни, попит, пропозиція.

ANNOTATION

Osipov G.Y. Commodity exchanges and their role in the development of agricultural business in Ukraine - Qualification work as a manuscript. Qualification work for a higher education degree of the second (master's) level in the field of knowledge 07 "Management and administration", specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities". - Taras Shevchenko National University of Kyiv. Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2023.

The qualification work defines the essence, goals and principles of commodity exchanges of commodity exchanges; the role of commodity exchanges in the development of agricultural business in Ukraine is investigated; the factors

influencing supply and demand in the agricultural market are studied; the advantages and disadvantages of participating in trading on commodity exchanges for agricultural enterprises are analyzed; different types of commodity exchanges operating in the agricultural sector of Ukraine are considered.

Keywords: commodity exchanges, agricultural business, development, Ukraine, trade, turnover, agricultural products, legal regulation, organizational structure, types of exchanges, grain, agricultural machinery, raw materials, prices, demand, supply.

ВСТУП

Актуальність теми. Товарні біржі є важливим інструментом регулювання ринку сільськогосподарської продукції, який може вплинути на підвищення ефективності аграрного сектору та забезпечення стабільності його розвитку. Однак, проблемні аспекти функціонування товарних бірж українського аграрного ринку не дозволяють повною мірою реалізувати їх потенціал. Тому важливо дослідити роль товарних бірж у розвитку аграрного бізнесу в Україні та виявити шляхи вирішення проблем їх функціонування для покращення стану аграрного сектору та економіки в цілому.

У зв'язку зі зміною умов господарювання, а саме - зростанням конкуренції, розвитком технологій, науково-технічного прогресу, збільшенням вимог до якості продукції, впровадженням інновацій у виробництво, виникає потреба у створенні ефективної системи збуту аграрної продукції. Одним з таких інструментів можуть бути товарні біржі, які дозволяють забезпечити стабільність цін на аграрну продукцію, зменшити ризики виробників і споживачів, підвищити ефективність виробництва та підвищити конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Вагомий внесок у дослідження проблем теорії і практики дослідження товарних бірж та їх роль у розвитку аграрного бізнесу в Україні такі дослідники: Білінська О.В., Вавдійчик І.М., Данильченко А.М., Чернова Є.Р., Морозов Р.В., Бойко Л.О., Подсоха А.С., Янишин.Я, Булик О., Лаврів І.

У світі провідними вченими в галузі товарних бірж та аграрного бізнесу є:

- Андрій Макаренко, професор кафедри торгової політики та логістики Національного університету харчових технологій (Україна);
- Джон Тейлор, професор економіки Стенфордського університету (США);
- Патріс Люге, професор економіки та менеджменту в агробізнесі в Університеті Берна (Швейцарія);
- Анатолій Жуков, завідувач кафедри технології продуктів харчування та товарознавства Київського національного технологічного університету (Україна);
- Деніел Сумнер, професор економіки і директор Центру економіки та публічної політики в Торонто (Канада).

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних положень і науково-практичних рекомендацій щодо ролі товарних бірж в розвитку аграрного бізнесу в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- ознайомитися з концепціями, видами, та функціями товарних бірж;
- Дослідити організацію діяльності товарних бірж;
- дослідити іноземний досвід в галузі товарних бірж та їх вплив на розвиток аграрного бізнесу;
- здійснити аналіз діяльності товарних бірж та їх ролі у розвитку аграрного бізнесу в Україні;
- оцінити ефективність функціонування товарних бірж в Україні та їх вплив на розвиток аграрного сектору;
- проаналізувати розвиток інноваційних підходів у сфері аграрного бізнесу за допомогою товарних бірж;
- визначити проблеми використання товарних бірж для розвитку аграрного бізнесу в Україні;

- визначити перспективи використання товарних бірж для розвитку аграрного бізнесу в Україні;
- навести рекомендації щодо використання потенціалу товарних бірж в аграрному секторі України.

Об'єктом дослідження є товарні біржі .

Предмет дослідження - є теоретичні та прикладні засади товарних бірж та їх вплив на розвиток аграрного бізнесу в Україні.

Методи дослідження. В кваліфікаційній роботі використовуються різноманітні методи дослідження для отримання якісної та достовірної інформації про функціонування товарних бірж в аграрному секторі України.

Одним з таких методів є аналітичний аналіз, що полягає у ретельному вивченні наукових джерел, статей, звітів, законодавства та інших документів, що стосуються функціонування товарних бірж. Цей метод дозволяє досліднику зробити систематичний огляд існуючих теорій та практик, з'ясувати проблеми та виклики, що стоять перед товарними біржами в Україні.

Емпіричні дослідження, включаючи інтерв'ю з експертами та учасниками ринку, також будуть використовуватися в магістерській роботі. Цей метод дав змогу зібрати першоджерелну інформацію про досвід та практики функціонування товарних бірж в аграрному секторі України, а також отримати відповіді на конкретні питання та з'ясувати погляди та думки експертів та учасників ринку. Важливо дотримуватися стандартів і проводити інтерв'ю з максимальною об'єктивністю та непередбачуваністю.

Для збору та аналізу статистичних даних використано методи статистичного аналізу, такі як описативна статистика, кореляційний та регресійний аналіз, аналіз дисперсії та інші. Ці методи дають змогу

вивчити та проаналізувати статистичні залежності та тенденції, що мають місце в аграрному секторі України та на товарних біржах.

Також використаний метод компаративного аналізу, що дозволяє порівняти функціонування товарних бірж в Україні з досвідом інших країн, зокрема країн Європейського Союзу та США. Цей метод дозволяє виділити особливості та переваги/недоліки функціонування товарних бірж в Україні порівняно з іншими країнами.

Усі використані методи дослідження доповнюють один одного та дозволяють отримати комплексну та повну інформацію про функціонування товарних бірж в аграрному секторі України.

Практичне значення одержаних результатів. Очікуваний результат кваліфікаційної роботи полягатиме в отриманні комплексного опису ролі товарних бірж в розвитку аграрного сектору в Україні, аналізі функцій товарних бірж та їх впливу на економіку країни, виявленні основних проблем функціонування товарних бірж в Україні та запропонуванні шляхів їх подолання. Отримана інформація може бути корисною для регуляторів ринку, учасників аграрного сектору, а також для науковців та студентів, які цікавляться питаннями розвитку ринкових відносин в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів.

Інформаційною базою дослідження є закони України, постанови, накази, наукова література, підручники і навчальні посібники, статті та статистичний матеріал.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (49 найменування) та 1 додаток. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 68 сторінок комп'ютерного тексту, містить 5 таблиць і 4 рисунки, 1 графік.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ ТОВАРНИХ БІРЖ ТА АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

1.1.Товарні біржі: концепція, види, функції

Товарні біржі - це важлива складова світової економіки, яка забезпечує можливість купівлі-продажу товарів та послуг на відкритих та прозорих ринках. Товарні біржі існують вже більше століття, і з часом вони стали невід'ємною частиною глобальної економіки, регулюючи торгівлю товарами на різних ринках.

Товарна біржа може бути фізичною або віртуальною, тобто існувати як в реальному світі, так і в онлайн-просторі.

Основна мета товарної біржі полягає в тому, щоб забезпечити зручний та ефективний механізм торгівлі товарами та послугами, зменшити ризики для продавців та покупців та допомогти у встановленні реальної ціни на товар.

Товарні біржі можуть бути спрямовані на торгівлю різними видами товарів, наприклад, сільськогосподарської продукції, металів, нафти та інших сировинних матеріалів. На товарній біржі можуть бути представлені як виробники, так і посередники, які пропонують товари для продажу.

Взаємодія між продавцями та покупцями на товарній біржі зазвичай здійснюється за допомогою спеціальних контрактів на купівлю-продаж, де зазначається ціна, кількість та інші умови угоди. Продавець, який хоче продати товар на біржі, розміщує свою пропозицію, в якій зазначається ціна та інші умови продажу. Покупець, який хоче купити товар, може ознайомитись з ціною та умовами продажу, які пропонує продавець, та відповідно прийняти рішення про укладання угоди на біржі.

Таким чином, товарні біржі є важливими інструментами для торгівлі товарами та послугами, які допомагають зменшити ризики та забезпечують ефективний механізм торгівлі. Вони також сприяють формуванню реальної ціни на товари та послуги, що є важливим для бізнесу та економіки в цілому. На товарних біржах можуть зустрітись як великі корпорації, так і малі та середні підприємства, що дозволяє забезпечити різноманітність та конкуренцію на ринку.

Для більш ефективної роботи товарних бірж часто використовуються різноманітні технології та інструменти, такі як електронні торгові платформи, аналітика ринку та інше. Такі інструменти допомагають зменшити ризики та забезпечують більш точний та швидкий процес торгівлі.

Одним з головних принципів товарних бірж є прозорість угод, що означає, що будь-який учасник може отримати доступ до інформації про угоди, які відбуваються на біржі. Це допомагає створити довіру між учасниками та забезпечує чесну та відкриту конкуренцію на ринку.

Історія товарних бірж починається з давніх часів, коли торгівля товарами стала значущою галуззю економіки. Вперше формальні біржові операції були здійснені в Європі у середині XVI століття. Тоді у місті Антверпені була створена перша товарна біржа, де торгували металами, винами та іншими товарами.

У XVIII-XIX століттях біржі почали з'являтися в інших країнах Європи, а також у США. Наприклад, у 1773 році була створена біржа в Лондоні, а в 1792 році - в Нью-Йорку. У цей період біржова торгівля стала значущою для розвитку міжнародної торгівлі, що дало змогу забезпечити зручний та ефективний механізм для купівлі-продажу різних товарів.

У XX столітті виникла потреба в створенні спеціалізованих товарних бірж, які спеціалізувалися на торгівлі певними видами товарів. Наприклад,

у 1919 році була створена Сікагська товарна біржа (Chicago Mercantile Exchange), де здійснювались торги з харчовими товарами, такими як зерно та м'ясо.

Сьогодні товарні біржі існують у більшості країн світу та займають важливе місце в економіці. Вони є важливим інструментом для забезпечення стабільності на ринку та забезпечують ефективний механізм для купівлі-продажу різних товарів та послуг.

Основні принципи функціонування товарних бірж можуть бути наступними:

1.Організація торгівлі: Товарна біржа забезпечує платформу для організації торгівлі товарами та послугами. Вона створює механізм для взаємодії між продавцями та покупцями, що дозволяє їм здійснювати угоди за сприятливими умовами.

2.Ціноутворення: Товарна біржа забезпечує прозорість цін на товари та послуги, що торгуються на біржі. Ціни встановлюються шляхом торгів за допомогою конкурентних пропозицій продавців та покупців. Таким чином, ціни на товари на товарній біржі відображають реальний попит та пропозицію на ринку.

3.Зниження ризиків: Товарна біржа забезпечує захист від ризиків, пов'язаних з торгівлею товарами та послугами. Наприклад, біржа може встановити правила, що стосуються якості товарів, а також умов доставки, оплати та інші умови угоди, що дозволяють зменшити ризики для продавців та покупців.

4.Інформаційна підтримка: Товарна біржа надає інформацію про ринок, що дозволяє продавцям та покупцям приймати обґрунтовані рішення про торгівлю. Наприклад, біржа може надавати інформацію про ціни на товари, прогнози ринку та іншу корисну інформацію, що допомагає в прийнятті рішення.

5.Відкритість: Товарна біржа є відкритою для всіх зацікавлених сторін. Будь-який продавець чи покупець може стати учасником торгів на біржі, що забезпечує конкурентність та прозорість процесу торгівлі. Крім того, товарна біржа може надавати інформацію про учасників торгів, що дозволяє стежити за їхньою репутацією та історією угод. Це також збільшує довіру між продавцями та покупцями та зменшує ризики укладення угод з ненадійними партнерами.

Товарні біржі в Україні можна класифікувати за різними ознаками.

Нижче представлено основні товарні біржі які функціонують на території України у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Класифікація товарних бірж в Україні

Вид біржі	Опис
Харківська товарна біржа	Харківська товарна біржа забезпечує платформу для проведення торгівлі різними товарами, такими як зерно, насіння, металеві вироби, нафтопродукти, хімічні речовини, електроенергія та інші товари. Учасники біржі включають виробників, постачальників, торговців та інших зацікавлених сторін, які бажають купувати або продавати товари.
Українська Аграрна Біржа	УАБ працює як централізований ринок, де учасники можуть купувати, продавати і торгувати різними видами аграрної продукції, такими як зерно, олійні культури, м'ясо, молоко, яйця, а також супутніми товарами, такими як добрива, насіння, корми і інше. Біржа надає платформу для

	взаємодії між продавцями і покупцями, що допомагає забезпечити ефективну торгівлю і встановлення справедливих ринкових цін.
Аграрна біржа	Належна організація біржових торгів (аукціонів) товарами, товарними деривативами, іпотечними сертифікатами та іпотечними закладними, створення розрахунково-клірингових систем для обслуговування укладених біржових договорів (контрактів);
Катеринославська товарна біржа	<p>Біржа створювалась з метою забезпечити майданчик для торгівлі різними товарами, включаючи зерно, металеві вироби, текстиль, нафтопродукти та інші товари.</p> <p>Катеринославська товарна біржа виконувала роль фасилітатора укладання угод між продавцями та покупцями. Вона забезпечувала прозорий процес торгівлі, встановлювала правила і норми для учасників біржі та надавала інформацію про ринок.</p>
Українська універсальна біржа	Біржа, на якій торгуються товари, такі як нафта, газ, хімічні речовини та інші товари, що використовуються в промисловості.
Товарно-сировинна біржа «Сумська ресурсна біржа»	Товарно-сировинна біржа «Сумська ресурсна біржа здійснює та організовує щоденно електронні аукціони з продажу необробленої деревини лісовими господарствами

Товарна біржа “Перша універсальна біржа “Україна”	Біржа пропонує широкий спектр послуг з торгівлі товарами, включаючи фізичну торгівлю товарами на основі угод, електронні торги, торгівлю ф’ючерсами та опціонами. Товари, які можуть бути торговані на ПУБ "Україна", включають металеві руди, вугілля, нафту та нафтопродукти, аграрні товари, хімічні речовини, будівельні матеріали, електроенергію та багато іншого.
Товарна біржа «Універсальна товарно-сировинна біржа»	Ця біржа забезпечує платформу для торгівлі різними видами товарів, такими як зерно, метали, енергетичні ресурси, хімічні речовини, нафтопродукти, аграрні товари та інші.
Товарна біржа «Київська агропромислова біржа»	Є однією з провідних товарних бірж в Україні, спеціалізованою на торгівлі сільськогосподарською продукцією, харчовими і сировинними матеріалами. Вона забезпечує платформу для торгівлі різними видами сільськогосподарської продукції, такою як зерно, олійні культури, м'ясо, молочні продукти, птиця, яйця та інші аграрні товари.
Товарна біржа “Українська агропромислова”	Діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами

Товарні біржі виконують ряд функцій, серед яких можна виділити наступні:

1. Об'єднання продавців та покупців: Товарні біржі дозволяють зібрати на одному місці продавців та покупців товарів, що дозволяє ефективніше здійснювати угоди та знижувати трансакційні витрати.

2. Формування цін: Біржі встановлюють ринкові ціни на товари шляхом взаємодії продавців та покупців на ринку. Ціни формуються на основі попиту та пропозиції на ринку, що дозволяє забезпечити більш точне відображення реальної ринкової ситуації.

3. Забезпечення стандартів якості: Товарні біржі встановлюють стандарти якості для торговельних товарів, що дозволяє забезпечити високу якість товарів та знизити ризик для покупців.

4. Мінімізація ризиків: Біржі надають можливість продавцям та покупцям зменшити ризики виконання угод та забезпечити безпеку транзакцій, використовуючи різні інструменти, такі як форвардні та опціонні контракти.

5. Забезпечення прозорості: Біржі забезпечують прозорість торгів та ринку, що дозволяє покупцям та продавцям отримати точну інформацію про ринок та вирішити, чи варто укласти угоду за поточних ринкових умов.

6. Забезпечення ліквідності: Товарні біржі забезпечують ліквідність торгів та ринку, що дозволяє продавцям та покупцям швидко знайти контрагента для укладання угоди.

7. Формування інвестиційних можливостей: Товарні біржі надають можливість інвесторам отримувати прибуток, вкладаючи кошти в різні товари та продукти, такі як золото, нафта, зерно, тощо.

Це дозволяє інвесторам диверсифікувати свій портфель та зменшити ризики інвестування.

Дану структуру функцій відображено на малюнку 1

Малюнок 1

Функції товарних бірж.

Таким чином, товарні біржі є важливим інструментом для здійснення операцій з товарами та продуктами, забезпечуючи ефективну взаємодію між продавцями та покупцями, формування ринкових цін, стандартів якості та забезпечення безпеки транзакцій. Вони також дозволяють інвесторам диверсифікувати свій портфель та зменшити ризики інвестування в різні товари та продукти.

1.2. Організація діяльності товарних бірж

Організація діяльності товарних бірж передбачає встановлення та забезпечення ефективної платформи для торгівлі товарами і послугами між продавцями та покупцями. Основною метою товарних бірж є створення сприятливих умов для здійснення оптимальних торговельних операцій, забезпечення прозорості ринку та зменшення ризиків для учасників.

Основні етапи організації діяльності товарної біржі включають:

1. Реєстрація та ліцензування.
2. Розробка правил торгівлі.
3. Технічне забезпечення.
4. Маркетинг та просування.

Реєстрація та ліцензування товарної біржі є важливими кроками в її організації та легальному функціонуванні. Ось деякі загальні кроки, які зазвичай включаються в процес реєстрації та ліцензування товарної біржі:

2. Визначення правової форми: Першим кроком є вибір правової форми для товарної біржі, яка може бути акціонерним товариством, обмеженою відповідальністю, кооперативом або іншою юридичною формою, що допускається законодавством країни.
3. Підготовка статуту: Статут є основним документом, який визначає цілі, права, обов'язки та умови діяльності товарної біржі. У ньому вказуються правила торгівлі, організаційна структура, процедури внутрішнього контролю та інші важливі аспекти.
4. Залучення інвестицій: Для забезпечення фінансової стійкості та розвитку товарної біржі може бути необхідно залучити інвестиції. Це може включати залучення акціонерів, вкладників або інших джерел фінансування.
5. Подання заявки на реєстрацію: Товарна біржа повинна подати заявку на реєстрацію до відповідних органів державної реєстрації. У заявці

зазвичай надаються всі необхідні документи, включаючи статут, установчі документи, інформацію про засновників та керівництво біржі.

6. Отримання ліцензії: Після реєстрації товарна біржа повинна отримати ліцензію на здійснення своєї діяльності. Процедура отримання ліцензії може варіюватися в залежності від законодавства країни, але зазвичай вимагається подання додаткових документів та інформації, що підтверджує відповідність біржі встановленим нормам і вимогам, включаючи фінансову стійкість та надійність її систем.
7. Установлення внутрішнього контролю: Товарна біржа повинна мати механізми внутрішнього контролю, які гарантують прозорість та надійність проведення торгів. Це включає системи моніторингу, аудиту та регулярну оцінку ризиків.
8. Встановлення правил торгів: Товарна біржа повинна розробити та узгодити правила торгів, які встановлюють процедури і умови торгівлі, включаючи механізми здійснення заявок, формат торговельних сесій, установлення цін та інші параметри торгів.
9. Регулярний звітний процес: Товарна біржа зазвичай зобов'язана подавати регулярні звіти про свою діяльність до регуляторних органів. Ці звіти можуть включати фінансові звіти, звіти про обсяги торгівлі, діяльність учасників ринку та іншу інформацію, що вимагається.
10. Дотримання законодавства: Товарна біржа повинна дотримуватись всіх відповідних законів, нормативних актів та регулятивних вимог, що стосуються її діяльності.

Організація діяльності товарних бірж включає регулювання та нагляд за їхньою роботою. Це забезпечується через:

1. Встановлення правил і нормативів: Біржі мають розробляти та встановлювати правила, які регулюють діяльність учасників на біржовому

ринку. Ці правила повинні визначати процедури торгівлі, вимоги до учасників, включаючи кваліфікаційні вимоги та механізми вирішення суперечок.

2.Моніторинг та контроль: Біржі повинні проводити систематичний моніторинг діяльності учасників, спостерігати за виконанням правил торгівлі, а також виявляти та реагувати на будь-які порушення. Вони також можуть встановлювати механізми контролю за цінами та маніпуляціями на ринку.

3.Розробка системи розрахунків: Біржі мають розробляти та впроваджувати системи розрахунків, які дозволяють учасникам здійснювати безпечні та ефективні операції. Це можуть бути механізми розрахунків за допомогою банківських переказів, електронних платіжних систем або інших механізмів.

4.Розвиток інфраструктури: Біржі мають забезпечувати належну інфраструктуру для здійснення торгівлі, включаючи доступ до інформації про ринок, розміщення замовлень, систему виконання угод та інші необхідні сервіси.

5.Взаємодія з регуляторними органами: Біржі повинні співпрацювати з регуляторними органами, такими як фінансові установи або урядові органи, для забезпечення дії ефективного регулювання та нагляду над діяльністю біржі. Це може включати звітність перед регуляторами, підпорядкування регуляторних вимог, участь у консультаціях та співпрацю з регуляторами у вирішенні питань, пов'язаних з регулюванням та наглядом.

Кожна товарна біржа має свої унікальні традиції та спеціалізацію залежно від групи товарів, якими торгується. Структура кожної біржі може відрізнятися, особливо у випадках, коли біржі виконують схожі функції. Однак, метою всіх

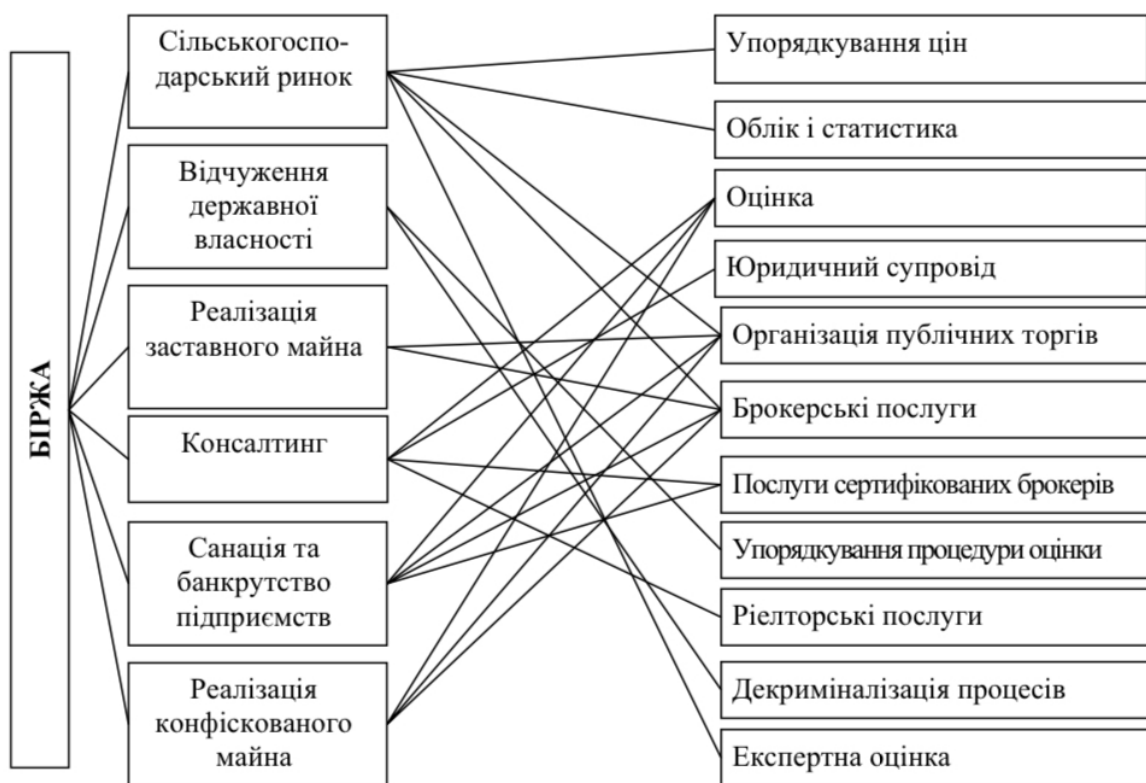
структурних підрозділів є створення сприятливих умов для проведення торгів на біржі.

Організаційні засади та функції підрозділів біржі визначаються в статуті біржі та положеннях про підрозділи. Принципом роботи цих підрозділів є самоокупність біржового механізму. Діяльність біржі будується таким чином, щоб отримані від проведення операцій платежі, продажу інформації та інших джерел, компенсували витрати на утримання біржі та забезпечували поповнення її резервних фондів.

Товарна біржа забезпечує створення умов для проведення біржової діяльності, регулювання біржових операцій та встановлення цін на основі попиту і пропозиції на товари, які торгуються на біржі. Вона надає своїм членам і відвідувачам різноманітні організаційні та консультаційні послуги (рис. 2).

Рисунок 2

Сфери діяльності товарних бірж

Товарна біржа має на меті створення умов для проведення біржової діяльності, регулювання біржових операцій та встановлення цін на основі попиту і пропозиції для товарів, які можуть бути об'єктом торгівлі на біржі. Біржа також надає організаційні та інші послуги своїм членам і відвідувачам, займається збиранням, обробкою та поширенням інформації, пов'язаної з кон'юнктурою ринку. Важливо відмітити, що відвідувачі біржі не можуть самостійно укласти біржові контракти.

Усі учасники біржових торгів поділяються на дві групи. Перша група включає учасників, які безпосередньо беруть участь у торгах і укладають контракти, таких як члени біржі та брокери. Згідно з законодавством, членами біржі можуть бути юридичні та фізичні особи, які стали засновниками біржі або були прийняті до її складу згідно зі статутом. Брокери, як фізичні особи, є зареєстрованими на біржі згідно зі статутом і виконують доручення членів біржі, представляючи їх інтереси в укладанні біржових операцій шляхом пошуку контрактів та реєстрації виконаних операцій на біржі.

Сучасна торгова біржа є складним механізмом, який вимагає високої професійності фахівців. У багатьох країнах існує лише одна або кілька бірж

Важливо зазначити, що організація діяльності товарних бірж може різнитися залежно від країни та її законодавства. Кожна країна може мати свої власні регуляторні органи та правила, які встановлюються для ефективного функціонування товарних бірж на їхній території.

1.3. Роль товарних бірж у розвитку аграрного бізнесу

Товарні біржі є важливим інструментом розвитку аграрного бізнесу. Вони забезпечують можливість продажу та закупівлі сільськогосподарських товарів на відкритому ринку, що забезпечує прозорість та конкуренцію, що в свою чергу сприяє підвищенню якості продукції та зниженню цін на неї.

Товарні біржі допомагають аграрним підприємствам залучати інвестиції та забезпечувати стабільність у виробництві, дозволяючи їм продавати свою продукцію на ринку за актуальними цінами та забезпечувати доступ до фінансування за допомогою емісії товарних паперів.

Участь у торгах на товарній біржі надає декілька переваг для аграрних підприємств:

1. Забезпечення оптимальної ціни. Участь у торгах на товарній біржі дозволяє аграрним підприємствам продавати свою продукцію за оптимальною ціною, що є вигідніше, ніж продаж на ринку безпосередньо.

2. Зниження ризику втрат. Товарні біржі забезпечують гарантії доставки та оплати продукції, що дозволяє знизити ризик втрат для аграрних підприємств.

3. Розширення ринків збуту. Участь у торгах на товарній біржі дозволяє аграрним підприємствам розширити свої ринки збуту, зокрема за рахунок експорту продукції за кордон.

4. Підвищення конкурентоспроможності. Участь у торгах на товарній біржі дозволяє аграрним підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність за рахунок відкритості для нових покупців та можливості бути більш гнучкими у відповіді на зміни на ринку.

5. Зниження витрат на маркетинг та рекламу. Участь у торгах на товарній біржі дозволяє аграрним підприємствам знизити витрати на маркетинг та рекламу своєї продукції, оскільки товарна біржа забезпечує її просування та рекламу на ринку.

6. Забезпечення стабільності угод. Участь у торгах на товарній біржі забезпечує стабільність та прозорість угод між продавцями та покупцями, що сприяє розвитку довіри та

партнерських відносин між ними. Отже, участь у торгах на товарній біржі надає аграрним підприємствам ряд значних переваг, які допомагають їм покращити своє фінансове становище та розвиватись більш ефективно на ринку.

Концепція товарної біржі передбачає створення ринкового механізму для торгівлі товарами, які можуть бути стандартизовані за певними параметрами. Товарна біржа є платформою, на якій продавці та покупці можуть зустрітись для того, щоб купувати та продавати різні товари, такі як зерно, м'ясо, молоко, нафта, метали та інші.

Основні ролі товарних бірж у розвитку аграрного бізнесу включають:

1. Торговельна платформа: Товарні біржі надають аграрним підприємствам можливість здійснювати купівлю, продаж та обмін аграрної продукції. Вони створюють централізовану ринкову інфраструктуру, де виробники можуть представляти свою продукцію, а покупці знаходити потрібні їм товари.

2. Прозорість та стандартизація: Товарні біржі встановлюють стандарти та правила для угод, що забезпечує прозорість та довіру між учасниками ринку. Це дозволяє уникнути недобросовісних практик та забезпечити якість та відповідність продукції встановленим стандартам.

3. Конкуренція: Товарні біржі створюють конкурентне середовище, де учасники можуть активно конкурувати за кращі ціни та умови. Це сприяє підвищенню ефективності виробництва, стимулює інновації та покращення якості продукції.

4. Управління ризиками: Товарні біржі надають інструменти для управління ризиками, пов'язаними з коливаннями цін, погодними умовами та іншими факторами. Наприклад, ф'ючерсні

контракти та опціони дозволяють аграрним підприємствам захистити свої позиції від небажаних рухів цін та забезпечити стабільність прибутку.

Таблиця 2.2.

Роль товарних бірж у розвитку аграрного бізнесу

Роль товарних бірж	Опис
Торговельна платформа	Створення централізованої ринкової інфраструктури, де аграрні підприємства можуть здійснювати купівлю, продаж та обмін своєї продукції.
Прозорість та стандартизація	Встановлення стандартів та правил для угод, що забезпечує прозорість та довіру між учасниками ринку. Такі стандарти дозволяють уникнути недобросовісних практик та забезпечити відповідність продукції встановленим якісним критеріям.
Конкуренція	Створення конкурентного середовища, де аграрні підприємства можуть активно конкурувати за кращі ціни та умови. Це спонукає до підвищення ефективності виробництва, стимулює інновації та покращення якості продукції.
Управління ризиками	Надання інструментів для управління ризиками, пов'язаними з коливаннями цін, погодними умовами та іншими факторами. Наприклад, ф'ючерсні контракти та опціони

	дозволяють аграрним підприємствам захистити свої позиції від небажаних рухів цін та забезпечити стабільність прибутку.
--	--

Товарні біржі допомагають збалансувати інтереси різних учасників ринку та сприяють стабільному розвитку аграрного бізнесу. Вони створені розвиватися та вдосконалюватися, забезпечуючи нові інструменти для управління ризиками та забезпечення стабільності на ринку. Крім того, товарні біржі можуть бути платформою для здійснення торгівлі за міжнародними стандартами, що дозволяє експортувати продукцію та отримувати кращі ціни за неї. Усе це забезпечує позитивний вплив на економіку країни та забезпечує стабільність аграрного бізнесу.

Отже, можна стверджувати, що товарні біржі мають велику роль у розвитку аграрного бізнесу та забезпеченні його стабільності та ефективності в умовах відкритого ринку.

1.4. Дослідження іноземного досвіду в галузі товарних бірж та їх роль у розвитку аграрного бізнесу

У світі існує велика кількість товарних бірж, що забезпечують ефективну торгівлю товарами та послугами. У країнах з розвиненою економікою та сильним аграрним сектором, товарні біржі відіграють значну роль у забезпеченні стабільності цін на сільськогосподарську продукцію та її експорту. Досвід країн з високим рівнем розвитку товарних бірж може бути корисним для розвитку аграрного бізнесу в Україні. У цьому розділі буде проведено аналіз іноземного досвіду в

галузі товарних бірж та їх ролі у розвитку аграрного бізнесу, що дозволить виявити найбільш ефективні підходи та методи, які можуть бути застосовані в Україні для зміцнення та розвитку аграрного сектору.

Товарні біржі в різних країнах світу відіграють важливу роль у забезпеченні оптимальних цін на товари та послуги, зменшенні ризику втрат для продавців та покупців, розширенні ринків збуту та підвищенні конкурентоспроможності підприємств. Давайте розглянемо деякі приклади товарних бірж в різних країнах світу.

1. Чиказька товарна біржа (США)

Чиказька товарна біржа (Chicago Mercantile Exchange або СМЕ) була заснована у 1898 році. Вона спеціалізується на ф'ючерсних контрактах на фінансові та сировинні товари, такі як золото, нафта, кава та інші. На сьогоднішній день Чиказька товарна біржа є однією з найбільших бірж в світі з обсягом торгів більше 4 млрд контрактів на рік.

2. Токійська товарна біржа (Японія)

Токійська товарна біржа (Tokyo Commodity Exchange або ТОСОМ) заснована у 1951 році та спеціалізується на торгівлі металами та нафтопродуктами. На Токійській товарній біржі торгуються такі метали, як золото, срібло, платина та мідь, а також нафтопродукти, такі як нафта та керосин.

3. Лондонська міжнародна фінансова біржа (Великобританія)

Лондонська міжнародна фінансова біржа (London International Financial Futures and Options Exchange або LIFFE) була заснована у 1982 році та спеціалізується на ф'ючерсних контрактах на фінансові інструменти, такі як акції, облігації та валюта. На Лондонській міжнародній фінансовій біржі також торгуються контракти на сировинні товари, такі як нафта, газ та зерно.

4. Шанхайська товарна біржа (Китай)

Шанхайська товарна біржа (Shanghai Futures Exchange або SHFE) була заснована у 1990 році та є найбільшою біржею в Китаї для торгівлі металами, такими як мідь, алюміній та свинець, а також енергетичними товарами, такими як нафта та природний газ.

5. Українська товарна біржа (Україна)

Українська товарна біржа (УТБ) була заснована у 1992 році та спеціалізується на торгівлі аграрними товарами, такими як зерно, насіння, масла та інші. УТБ дозволяє покупцям та продавцям знаходити найкращі пропозиції на ринку та зменшувати ризики втрат від несприятливих змін цін.

Як можна побачити, товарні біржі є важливим інструментом для забезпечення оптимальних цін на товари та послуги, зменшення ризиків для продавців та покупців, розширення ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Крім того, вони мають історичне значення для розвитку економік у різних країнах світу.

Розвиток товарних бірж у світі нерозривно пов'язаний з процесом глобалізації та інтеграції ринків в галузі аграрному. Глобалізація сприяє зростанню міжнародної торгівлі товарами, зокрема сільськогосподарської продукції, та збільшенню попиту на стандартизовані продукти. Відповідно, товарні біржі стають важливим інструментом для забезпечення оптимальних цін на ці продукти та стандартизації торгівлі ними.

Одним з прикладів такої інтеграції є створення єдиного європейського ринку сільськогосподарської продукції (Common Agricultural Policy, CAP), який сприяє усуненню торгових бар'єрів між країнами та забезпеченню вільного руху товарів. В рамках цього ринку діє також Європейська товарна біржа зерна (European Grain Exchange), яка створена для торгівлі зерном та іншими зерновими культурами.

Також існують регіональні товарні біржі, які спеціалізуються на торгівлі продуктами, що вирощуються в конкретному регіоні. Наприклад, в Латинській Америці діє Регіональна товарна біржа в Лімі (Bolsa Agropesquera de Lima), де можна придбати сільськогосподарську продукцію, яка вирощується в Перу та інших країнах регіону.

Одним із ключових факторів, які забезпечують успіх товарних бірж у галузі аграрного бізнесу, є можливість укладення контрактів на поставку сільськогосподарської продукції, таких як зерно, олії, цукор та інші.

Завдяки контрактам на поставку, виробники можуть бути впевнені в стабільності цін на свої товари, що забезпечує їм можливість планувати свої виробничі процеси та збільшувати виробництво. Також, завдяки контрактам на поставку, споживачі можуть бути впевнені в стабільному постачанні необхідної для них продукції.

Товарні біржі також сприяють зниженню витрат та ризиків для сільськогосподарських підприємств. Зокрема, завдяки можливості укладення контрактів на поставку, виробники можуть забезпечити себе необхідною кількістю продукції за фіксованою ціною, що знижує ризик збитків в разі падіння цін на ринку. Також, завдяки можливості використання ф'ючерних контрактів, сільськогосподарські підприємства можуть зменшити ризик залежності від коливань валютних курсів та інших ринкових факторів.

Підвищення ефективності збуту є ще однією важливою роллю, яку відіграють товарні біржі у галузі аграрного бізнесу. Завдяки можливості укладення контрактів на поставку та використання ф'ючерних контрактів, виробники можуть ефективніше здійснювати збут своєї продукції, планувати виробництво та забезпечувати своїх партнерів необхідними продуктами. Також, завдяки товарним біржам, сільськогосподарські

підприємства можуть знайти нових партнерів та розширити свій ринок збуту.

Окрім цього, товарні біржі можуть відігравати важливу роль у підтримці експорту сільськогосподарської продукції. Завдяки можливості укладення контрактів на поставку з іноземними партнерами, виробники можуть забезпечувати стабільний та якісний експорт своїх товарів, що забезпечує їм стійкий дохід та можливість розвиватися.

Загалом, розвиток товарних бірж у світі є показником розвитку економіки та збільшення конкурентоспроможності продуктів на світовому ринку. Товарні біржі забезпечують оптимальні ціни на товари, зменшують ризик втрат для продавців та покупців.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРНИХ БІРЖ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз діяльності товарних бірж та їх ролі у розвитку аграрного бізнесу в Україні

Товарні біржі в Україні відіграють важливу роль у стимулюванні та підтримці розвитку аграрного бізнесу. За останні роки цей сектор економіки країни виявив значний потенціал і здатність до зростання, а товарні біржі стали ключовими платформами для здійснення торгівельних операцій з аграрною продукцією.

Товарні біржі не лише забезпечують ефективний механізм торгівлі та формування цін на аграрні товари, але й створюють сприятливі умови для розвитку аграрного сектору економіки. Вони сприяють залученню інвестицій, зниженню ризиків для аграрних підприємств, розширенню ринків збуту та забезпеченню прозорості ринку.

Сучасний стан товарних бірж в Україні відображається в їхній діяльності, функціях, інструментах торгівлі та ролі, яку вони виконують у розвитку аграрного бізнесу. Детальний аналіз цього стану дозволяє краще зрозуміти особливості та потенціал товарних бірж у сучасній економічній ситуації України.

Одним з ключових аспектів аналізу є огляд основних товарних бірж, що діють в Україні. Такими біржами є, наприклад, Українська товарна біржа, Київська міжнародна товарна біржа, Одеська товарна біржа тощо. Кожна з цих бірж має свою специфіку та обсяги торгівлі, спрямовані на різні типи аграрних товарів, такі як зерно, нафта, метали, хімічні речовини та інші.

До інструментів торгівлі на товарних біржах в Україні належать ф'ючерси, опціони, контракти на постачання товарів тощо. Ці інструменти надають можливість аграрним підприємствам захистити свої позиції від

ризиків, пов'язаних з коливаннями цін на ринку. Вони також сприяють формуванню більш прогнозованої і стабільної цінової політики, що сприяє розвитку аграрного сектору.

Крім того, товарні біржі в Україні постійно вдосконалюють свої технології та інформаційні системи, що сприяє покращенню торгівельних процесів і забезпеченню прозорості ринку. Застосування сучасних технологій дозволяє здійснювати швидку торгівлю, забезпечувати доступ до актуальної інформації про ціни, обсяги та умови укладання угод. Це дозволяє аграрним підприємствам ефективно планувати виробництво, продажі та закупівлі, а також знаходити нові ринки збуту.

Малюнок 2 наводить графік, що демонструє загальну динаміку вартості біржових угод, включаючи угоди, пов'язані з торгівлею сільськогосподарською продукцією, за період з 2010 по 2014 рік.

Малюнок 4.

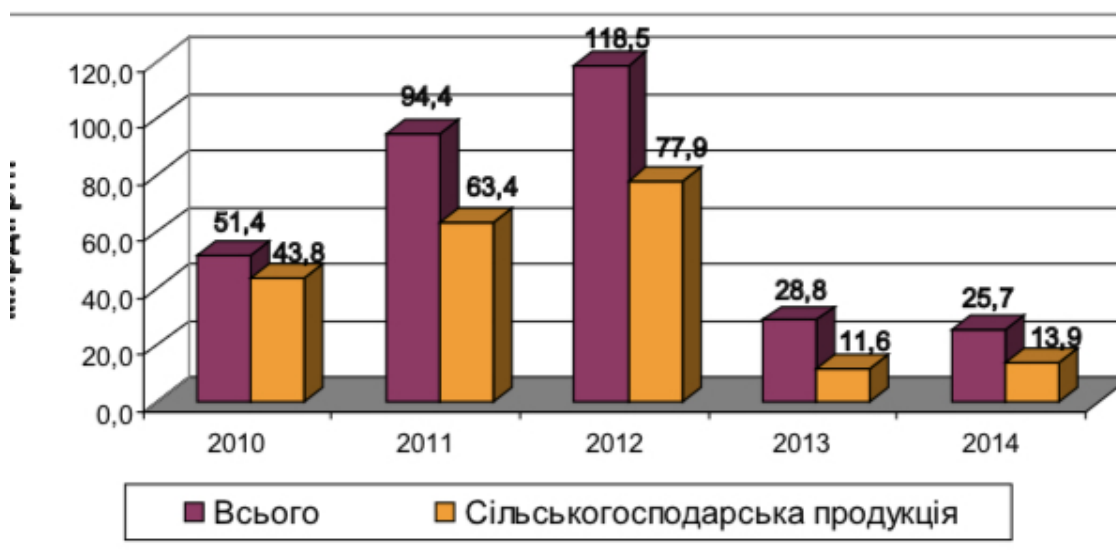

Рис. 2. Загальна динаміка вартості біржових угод

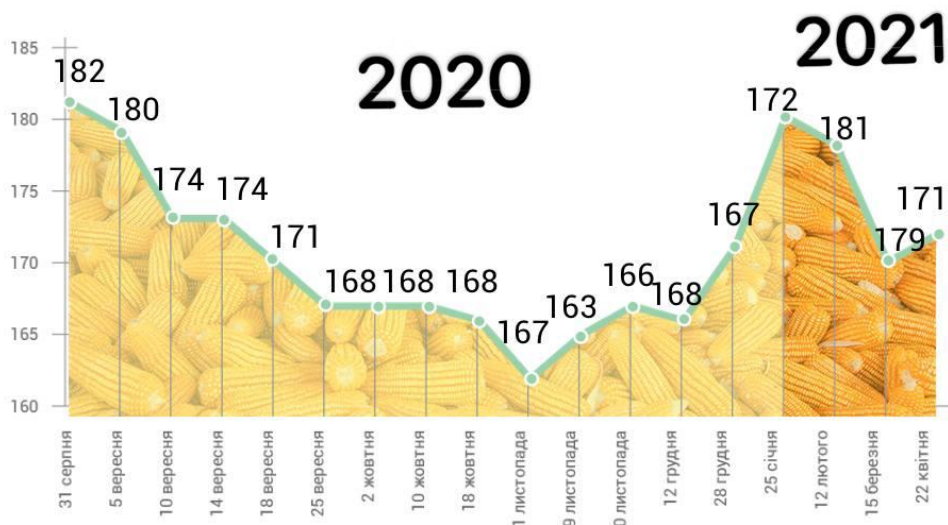
За даними Держкомстату, в даний час практично 54% угод на біржовому ринку стосуються сільськогосподарської продукції. У 2014 році вартість цих угод становила 13,9 млрд грн, що є найвищим показником серед усіх інших груп товарів.

Фактором, який має вплив на формування цін на ринку кукурудзи, є баланс між попитом і пропозицією. Візьмемо, наприклад, маркетинговий рік 2020/2021 рік в Україні. Початково ціни на кукурудзу у портах Чорного моря становили близько \$180-185 за 1 тону (FOB), але через поліпшення погодних умов у період зростання рослин та постійні перегляди прогнозів, ціни стрімко знизилися до \$163-165 за 1 тону (FOB) наприкінці жовтня.

Такі коливання цін на рівні \$10-20 за тону є природними явищами, особливо в сезонах, коли попередні короткострокові прогнози не відповідають дійсності. Проте важливо враховувати, що навіть невелике зниження цін на кукурудзу, наприклад, на \$10 за тону, може призвести до зменшення доходу фермера на \$90 з кожного гектара при середній врожайності 9 тонн на гектарі. Предстанемо на графіку 6.

Графік 6.

Динаміка цін на українську кукурудзу на аграрних біржах

Товарні біржі також відіграють важливу роль у привертанні інвестицій до аграрного сектору. Шляхом торгівлі на біржах аграрні підприємства можуть привернути інвесторів, які бачать потенціал у цьому секторі та шукають можливості для прибуткового інвестування.

На сьогоднішній день в Україні функціонують кілька основних товарних бірж, кожна з яких має свою специфіку, механізми торгівлі та доступні інструменти для аграрних підприємств. Нижче наведена таблиця 2.1, яка пропонує огляд цих біржових платформ.

Таблиця 2.1.

Основні товарні біржі в Україні

Біржа	Специфіка	Механізм и торгівлі	Інструменти для аграрних підприємств
GrainTrade	Одна з найбільших і старших	Електрон на торгівля	Ф'ючерси, опціони, контракти на постачання товарів
Київська міжнародна товарна біржа	Міжнародна спрямованість	Електрон на торгівля, аукціони	Ф'ючерси, опціони, контракти на постачання товарів
Одеська товарна біржа	Спеціалізована на зерні	Електрон на торгівля, аукціони	Ф'ючерси, опціони, контракти на постачання зерна

З введенням у дію постанови Уряду в 2005 році, в Україні була створена Аграрна біржа, яка є єдиною державною біржею в країні. Ця інституція була створена відповідно до Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України". Засновником Аграрної біржі був Аграрний фонд, що виступав як державна спеціалізована установа.

На першому етапі створення Аграрної біржі покладалися великі надії на упорядкування та активізацію організованого аграрного ринку законодавством України, мала важливу роль у розвитку та організації аграрного ринку. Вона функціонувала як юридична особа, надаючи послуги суб'єктам господарювання з укладання біржових договорів, пов'язаних зі сільськогосподарською продукцією, товарними деривативами, іпотечними сертифікатами та іпотечними закладними, а також здійснюючи розрахунково-клірингову діяльність за ними.

Окрім традиційних завдань товарної біржі, Аграрна біржа також виконувала ключову роль у системі державної підтримки агробізнесу через регулювання цін на окремі види сільськогосподарської продукції. Ця функція була закріплена як у Законі про товарну біржу, так і у відповідній постанові Кабінету Міністрів України.

Аграрна біржа мала важливі функції, зокрема надавати послуги для проведення товарних або фінансових інтервенцій Аграрним фондом, спрямованих на підтримку мінімальних або обмеження максимальних закупівельних цін об'єктів державного цінового регулювання. Також біржа виконувала рішення Аграрного фонду про адміністративне регулювання цін на певні об'єкти державного цінового регулювання.

Проте, згідно з результатами державного фінансового аудиту за період з 2019 по 2021 рік, Аграрна біржа була створена з метою підтримки Аграрного фонду, але протягом цього періоду не було здійснено товарних або фінансових інтервенцій. Крім того, протягом всього часу функціонування біржа не виявила значної активності в традиційних сферах діяльності товарних бірж і не стала ключовим учасником аграрного ринку України, де обсяг обігу сільськогосподарської продукції є незначним.

На початку 2021 року були внесені зміни до Закону, які призвели до виключення розділу II, що містив положення про державне цінове регулювання та статус Аграрного фонду. Проте положення про Аграрну біржу залишилися в Законі та в подальшому були змінені.

Згідно з поточною редакцією Закону, Аграрна біржа визначається як товарна біржа, яка діє відповідно до Закону України "Про товарні біржі" з урахуванням положень цього Закону. Крім того, у Законі міститься стаття 17 "Аграрні біржі", в якій зазначається, що Аграрна біржа є акціонерним товариством, а засновником може бути Кабінет Міністрів України. З тексту статті 17 можна зрозуміти, що сфера діяльності Аграрної біржі охоплює організований товарний ринок, а також надання кредитів та тваринницьких дотацій. Проте це останнє положення не підтверджується іншими положеннями чинного законодавства.

Після прийняття законів України "Про товарні біржі" та "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", Аграрна біржа може здійснювати свою діяльність у сфері організованого аграрного ринку лише після проходження процесу реорганізації (перетворення на акціонерне товариство, що наразі є юридичною особою) та виконання вимог, що стосуються отримання статусу товарної біржі (ліцензії та інших вимог, встановлених зазначеними законами).

На сьогоднішній день відсутність спеціального законодавчого підґрунтя та невиконання чинних законодавчих вимог призводить до того, що Аграрна біржа, створена рішенням Кабінету Міністрів України у 2005 році, фактично стає застарілим утворенням. Відсутність реальних біржових торгів сільськогосподарською продукцією та невідповідність її діяльності чинному законодавству свідчать про це.

У зв'язку з викликами воєнного стану та потребою у побудові прозорого та конкурентного організованого аграрного ринку, підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення продовольчої безпеки, а також з урахуванням переваг біржової торгівлі та міжнародного досвіду, сьогодні великою необхідністю, особливо у післявоєнний період, є активна діяльність товарних бірж, включаючи участь держави у їхньому статутному капіталі, для організації продажу сільськогосподарської продукції. У майбутньому, біржовий аграрний ринок сприятиме відновленню сільського господарства України, оскільки він

має значний потенціал для ефективної взаємодії оптових продавців та покупців сільськогосподарської продукції.

Київська міжнародна товарна біржа є однією з провідних біржових платформ в Україні. Вона спеціалізується на торгівлі аграрними товарами, енергоносіями, металами, хімічними речовинами та іншими промисловими товарами. Біржа була заснована з метою створення ефективного торгового середовища та забезпечення прозорості та конкуренції на ринку.

Однією з особливостей Київської міжнародної товарної біржі є її міжнародна спрямованість. Біржа активно працює на внутрішньому та зовнішньому ринках, залучаючи як внутрішніх, так і зарубіжних учасників. Це дозволяє компаніям здійснювати міжнародну торгівлю та розширювати свої бізнес-можливості.

На Київській міжнародній товарній біржі використовуються різні механізми торгівлі. Основними з них є електронна торгівля та аукціони. Електронна торгівля забезпечує швидкий та ефективний обмін товарами та укладання угод, дозволяючи учасникам здійснювати операції у режимі реального часу. Аукціони, з свого боку, створюють додаткову можливість для учасників визначити ціни та здійснювати торгові операції на основі конкуренції.

Електронна зернова біржа GrainTrade.com.ua створена з метою побудови прозорого ринку зерна в Україні. Цей сайт допомагає виробникам отримувати найкращі ціни за продукцію, яку вони вирощують, а покупцям зерна - багато пропозицій для його придбання за ринковими цінами, які формуються в режимі реального часу.

Електронна зернова біржа GrainTrade.com.ua об'єднує всіх учасників ринку зерна: виробників, трейдерів, елеватори, експедиторів та термінали. Ці учасники відкрито декларують свої закупівельні та реалізаційні ціни, що дозволяє забезпечити прозорість та доступність інформації на ринку.

Спеціалізація біржі зосереджена на торгівлі зерновими та олійними культурами, і на веб-сайті надають зручні фільтри та опції пошуку для легкого доступу до потрібної інформації.

Вся інформація про ціни та умови роботи надається трейдерами, виробниками, переробниками, терміналами та експедиторами

Внутрішній ринок України продовжує перебувати в стані перенасичення зерном, що впливає на ціни. Зокрема, ціни на фуражну кукурудзу знизилися на 500-1200 гривень за тонну з початку місяця. Станом на 13 квітня попитові ціни від переробників на фуражну кукурудзу коливалися в діапазоні 6100-7000 гривень за тонну на умовах самовивозу. У південних регіонах ціни на закупівлю були ще вищими, досягаючи 7400 гривень за тонну. Аналітики з ІА "АПК-Інформ" вказують, що ключові споживачі вже накопичили достатні запаси кукурудзи для подальшої роботи і в майбутньому будуть здійснювати лише невеликі закупівлі в разі потреби.

На українському ринку також спостерігаються значні залишки пшениці. Попит вітчизняних переробників на пшеницю є епізодичним, і вони в основному закуповують невеликі партії. Ціни на пшеницю на 2022 рік залишалася на даній біржі стабільна і коливалась в діапазоні 7000-7500 гривень на умовах доставки DAP до заводу.

За даними аналітиків компанії SPIKE BROKERS, млини у Східній Європі, такі як Румунія, Польща, Угорщина і Словаччина, готові на 2022 рік платити за продовольчу пшеницю з України в залежності від логістичних витрат у діапазоні 360-400 доларів за тонну.

Протягом 2022 року, ціни на соняшник знизилися і становили \$735-745 за тонну на умовах доставки DAP до Румунії та Болгарії. На ринку спостерігалось надлишок пропозиції олійних культур. Премія за високоолеїновий соняшник знаходиться у діапазоні \$40-50 за тонну.

Міжнародні трейдери припинили закупівлю українського зерна, оскільки основними покупцями стали європейські переробники. З урахуванням значного дефіциту логістичних можливостей для експорту з України, ДП "Білгород-

Дністровський морський торговельний порт" прийняло рішення працювати як транспортно-логістичний центр до відкриття Чорного моря для судноплавства.

У транспортно-логістичному центрі "Білгород-Дністровський морський торговельний порт" розташовані відкриті вантажні склади площею 180 тисяч квадратних метрів та криті вантажні склади площею 12,5 тисяч квадратних метрів, включаючи рампові платформи для залізничних вагонів та зернові склади. Система залізничних колій здатна розмістити 60 вагонів у режимі очікування, а також є закриті TIR-паркування на 200 автомобілів.

За даними SPIKE BROKERS, станом на 16 квітня 2022 року, було зареєстровано такі угоди:

є Соняшник (48% олія) доставка автотранспортом до Румунії з поставкою у квітні-травні — \$735 за тонну.

Переглянути середні ціни по всій Україні або в розрізі областей або на конкретних елеваторах в даний момент, що дозволяє вам легко орієнтуватися в ринкових тенденціях та здійснювати оптимальні купівлі або продажі.

Наприклад представлений на графіку 4, поточна ціна на зерно.

Графік 1.1.

Поточна ціна на зерно

В графіку 5 наведено середня ціна на кукурудзу на аграрній біржі на 2023 рік

Трейдерам доступні такі можливості:

- Розмістити заявки на купівлю або продаж зерна за різними умовами.
- Використовувати пропозиції щодо купівлі або продажу зернових.
- Скористатися послугами експедиторів для доставки автомобільним або залізничним транспортом.
- Використовувати велику базу постачальників та порівнювати ціни з конкурентами.

Виробники також отримують додаткові можливості:

- Перегляд середніх цін на зернові та олійні культури в Україні та регіонах.
- Безкоштовне розміщення заявок на продаж зернових та олійних культур.
- Отримання схожих пропозицій щодо цін на купівлю для розміщених заявок на продаж.

- Знаходження експедиторів для доставки зернових до елеваторів або портів.

Роботу електронної зернової біржі зображено у додатку А.

Отже, дані та аналізи підтверджують, що товарні біржі в Україні відіграють важливу роль у підтримці аграрного бізнесу. Вони забезпечують розширення ринків збуту, стабільність цін, захист від ризиків та підвищують конкурентоспроможність аграрного сектору. Розвиток та підтримка товарних бірж сприяють розвитку аграрного сектору в Україні і сприяють зміцненню його позицій на міжнародному ринку.

Незважаючи на війну, GraipTrade зуміла зменшити експорт сої у 2021/22 МР тільки на 5% в порівнянні з попереднім сезоном. Ця культура є основною в олійній галузі, і середньомісячні темпи експорту її під час війни незначно зросли порівняно з попереднім періодом. ЄС та Туреччина були основними імпортерами української сої у 2021/22 МР, проте Туреччина спочатку скоротила закупівлі, але з травня їх знову активізувала. Загалом, експорт сої до Туреччини у 2021/22 МР склав 536 тис. т, що на 2% менше, ніж у попередньому сезоні. Проте, у березні - серпні 2022 року експорт сої до Туреччини зрос утричі порівняно з відповідним періодом попереднього сезону.

2.2. Оцінка ефективності функціонування товарних бірж в Україні та їх вплив на розвиток аграрного сектору

Вплив товарних бірж на розвиток аграрного сектору в Україні є невід'ємною складовою сучасної економіки. Товарні біржі виконують важливі функції, що сприяють стимулюванню торговельних відносин, забезпеченню ефективності на ринку та управлінню ризиками. Оцінка ефективності їх функціонування в Україні має велике значення для розуміння впливу цих бірж на розвиток аграрного сектору країни.

До даних та аналізів, що відображають роль товарних бірж у підтримці аграрного бізнесу, забезпеченні стабільності цін та підвищенні його конкурентоспроможності в Україні відносяться:

1. Збільшення обсягів торгівлі: За останні роки в Україні спостерігається зростання обсягів торгівлі на товарних біржах. Наприклад, обсяги торгівлі зерном на Українській товарній біржі в 2021 році склали понад 2,8 млн тонн, що є істотним показником активності ринку.

2. Забезпечення прозорості та стандартизації: Товарні біржі в Україні встановлюють стандарти та правила для угод, що забезпечує прозорість та довіру між учасниками ринку. Наприклад, на Українській товарній біржі використовуються стандартизовані контракти на зерно, які сприяють уніфікації торгівлі та забезпечують відповідність якості продукції встановленим стандартам.

3. Зменшення ризиків: Товарні біржі надають аграрним підприємствам інструменти для управління ризиками, пов'язаними з коливаннями цін на аграрну продукцію. Ф'ючерсні контракти та опціони дозволяють виробникам та посередникам захистити свої позиції від небажаних рухів цін та забезпечити стабільність прибутку.

4. Забезпечення конкуренції: Товарні біржі створюють конкурентне середовище, де аграрні підприємства можуть активно конкурувати за кращі ціни та умови. Це статистичні дані та аналізи підтверджують важливу роль товарних бірж у підтримці аграрного бізнесу, забезпеченні стабільності цін та підвищенні його конкурентоспроможності:

5. За даними Української товарної біржі, активна участь у відкритих торгах на біржі дозволяє аграрним підприємствам

знаходити нові ринки та забезпечувати реалізацію своєї продукції. Наприклад, багато аграрних компаній використовують біржу для продажу зерна та інших сільськогосподарських культур, що дозволяє їм залучати нових клієнтів та забезпечувати стабільний попит на свою продукцію.

6. Аналіз динаміки цін на товарній біржі свідчить про зменшення коливань та більшу стабільність цін на аграрну продукцію. Це дозволяє аграрним підприємствам більш точно прогнозувати доходи та планувати свою діяльність, а також зменшує ризики збитків внаслідок гострих змін на ринку.

7. Наявність ф'ючерсних контрактів на товарних біржах допомагає аграрним підприємствам управляти ціновим ризиком. Вони можуть захистити свою продукцію від негативних цінових змін, укладаючи контракти на поставку аграрної продукції за певну ціну в майбутньому. Це дозволяє забезпечити стабільність доходів та підвищити конкурентоспроможність підприємств.

8. Товарні біржі сприяють підвищенню конкуренції в аграрному секторі шляхом розширення учасників ринку та забезпечення більш вигідних умов для аграрних підприємств. За допомогою товарних бірж, виробники можуть прямо конкурувати між собою, виставляючи свою продукцію на торги та отримуючи кращі ціни. Це спонукає підприємства до підвищення якості та ефективності своєї продукції, що сприяє загальному розвитку аграрного сектору.

9. Наприклад, аналіз даних показує, що завдяки активному використанню товарних бірж, в Україні спостерігається зростання внутрішнього та зовнішнього попиту на аграрну продукцію. Збільшення обсягів торгівлі на біржах сприяє залученню нових

інвесторів та забезпечує підтримку аграрних підприємств у розвитку та модернізації їхнього виробництва.

Аналіз стабільності цін на аграрну продукцію показує, що товарні біржі допомагають уникнути гострих змін цін на ринку. Це особливо важливо для аграрних підприємств, які можуть планувати свою діяльність та управляти ризиками на основі стабільних цінових індикаторів.

2.3. Розвиток інноваційних підходів у сфері аграрного бізнесу за допомогою товарних бірж

Аграрний бізнес є важливим галуззю економіки, особливо в країнах з розвинутим сільськогосподарським сектором, таких як Україна. Товарні біржі відіграють суттєву роль у цьому секторі, забезпечуючи учасникам ринку механізми торгівлі та збуту їхньої продукції. Однак, з метою постійного розвитку та відповідності сучасним вимогам, необхідно впроваджувати інновації та новаторські підходи.

Існують різні інноваційні підходи використання товарних бірж у сфері аграрного бізнесу. Нижче наведено кілька прикладів:

1. Використання електронних торговельних майданчиків - це сучасний підхід до реалізації аграрної продукції, який дозволяє здійснювати торгівлю онлайн. Завдяки цьому, покупці можуть знайти продукт, який їм потрібний, а продавці мають можливість виставити свій товар на продаж безпосередньо на платформі.

2. Розробка нових товарних груп - це інноваційний підхід, який дозволяє виробникам знаходити нові напрямки розвитку та збільшувати асортимент своєї продукції. Товарні біржі можуть

допомогти виявити потреби ринку та розробити нові товарні групи, що підвищує конкурентоспроможність аграрних підприємств.

3. Розвиток аграрного маркетингу - це інноваційний підхід, який дозволяє виробникам оптимізувати виробничі процеси, управління виробництвом та збутом продукції. Він включає в себе використання різних стратегій маркетингу, таких як створення бренду, рекламні кампанії, вивчення споживчих попитів та інше.

4. Розробка системи управління ризиками - це підхід, який дозволяє аграрним підприємствам зменшувати фінансові ризики. Використання товарних бірж може допомогти виробникам управляти ризиками, пов'язаними зі зміною цін на ринку, волатильністю курсів валют та іншими факторами.

5. Використання технологій блокчейн - цей підхід забезпечує прозорість та безпеку транзакцій, здійснюваних на товарних біржах. Технологія блокчейн дозволяє відстежувати походження та якість продукції, що забезпечує довіру між сторонами торгівлі.

6. Розвиток агротехнологій - цей підхід включає в себе використання новітніх технологій у виробництві сільськогосподарської продукції. Застосування інноваційних агротехнологій, таких як дрони, датчики, штучний інтелект, може покращити ефективність виробництва, контролювати стан посівів, оптимізувати використання ресурсів та збільшувати врожайність.

Впровадження електронних платформ торгівлі на товарних біржах в Україні має значний вплив на аграрний бізнес, надаючи ряд переваг та нові можливості для виробників і покупців аграрної продукції.

Наведемо аналіз впливу впровадження електронних платформ торгівлі на товарних біржах в Україні на аграрний бізнес

Таблиця 2.3.

Аналіз впливу впровадження електронних платформ торгівлі на
аграрний бізнес

Вплив	Опис
Збільшення доступності ринків збуту	Електронні платформи торгівлі забезпечують широкий доступ до ринків збуту аграрної продукції, залучаючи як внутрішніх, так і зовнішніх покупців. Це дозволяє аграрним підприємствам знаходити нові ринки та розширювати свою клієнтську базу.
Зменшення транзакційних витрат	Електронні платформи торгівлі знижують транзакційні витрати, пов'язані з традиційними методами торгівлі. Вони дозволяють здійснювати торгівлю онлайн без необхідності фізичної присутності на біржі, що робить процес ефективнішим та зменшує витрати на транспорт та комунікацію.
Посилення конкуренції	Електронні платформи торгівлі створюють умови для прямої конкуренції між виробниками аграрної продукції, що спонукає їх покращувати якість та ефективність своєї продукції. Це сприяє загальному підвищенню якості аграрної продукції та стимулює розвиток сектору.
Забезпечення прозорості та довіри	Електронні платформи торгівлі забезпечують прозорість у процесі торгівлі. Інформація про ціни, кількість та якість продукції доступна для всіх учасників ринку, що сприяє підвищенню довіри між сторонами та зменшенню можливості маніпуляцій.

Переваги впровадження електронних платформ торгівлі на товарних біржах в Україні в сфері аграрного бізнесу включають:

1. Зручність: Електронні платформи торгівлі надають зручний спосіб здійснення торгівлі без необхідності фізичної присутності на біржі. Учасники ринку можуть здійснювати торгівлю в будь-який зручний для них час і місце, використовуючи комп'ютер або мобільний пристрій.

2. Швидкість: Електронні платформи торгівлі забезпечують швидкий обмін інформацією та виконання угод. Учасники можуть швидко реагувати на зміни на ринку та здійснювати торгові операції без зайвої затримки. Це дозволяє ефективно використовувати час і ресурси.

3. Доступність: Електронні платформи торгівлі забезпечують доступ до ринків збуту аграрної продукції для широкого кола учасників, включаючи виробників, посередників та покупців. Вони дозволяють залучати як внутрішніх, так і зовнішніх покупців, що розширює потенційні ринки збуту для аграрних підприємств.

4. Ефективність: Електронні платформи торгівлі сприяють підвищенню ефективності торгівлі та оптимізації виробничих процесів. Вони дозволяють автоматизувати та стандартизувати процеси торгівлі, зменшуючи помилки та оптимізуючи використання ресурсів.

5. Можливість порівняння цін та умов: Електронні платформи торгівлі надають учасникам ринку можливість легко порівняти ціни та умови різних пропозицій. Це дозволяє виробникам знаходити найвигідніші угоди та оптимізувати свої стратегії ціноутворення. Покупці також отримують можливість зробити

інформований вибір, порівнявши різні пропозиції на одній платформі.

6. Збільшення прозорості: Електронні платформи торгівлі забезпечують прозорість та відкритість у процесі торгівлі. Усі учасники ринку мають доступ до інформації про товари, ціни, умови угод та інші параметри, що допомагає знизити ризики та підвищити довіру між сторонами. Це особливо важливо для аграрного бізнесу, де чітка інформація про якість та походження продукції є ключовою.

7. Зниження витрат на комунікацію та транспорт: Електронні платформи торгівлі зменшують витрати на комунікацію та транспорт, оскільки учасники можуть обмінюватись інформацією та проводити торгівлю в онлайн-режимі. Це дозволяє зменшити затрати на поїздки, переговори та інші адміністративні витрати, що позитивно впливає на фінансову ефективність підприємств.

Впровадження електронних платформ торгівлі на товарних біржах в Україні має значний вплив на аграрний бізнес, забезпечуючи зручність, швидкість та доступність для учасників ринку.

Наступним видом є технології блокчейн-використання технології блокчейн на товарних біржах в аграрному секторі може мати значний вплив і принести численні переваги. Основні аспекти, які варто проаналізувати, це прозорість, недоторканість та безпека угод, відстеження походження продуктів та управління ланцюгом постачання.

1. Прозорість: Технологія блокчейн дозволяє створювати розподілену базу даних, яка є доступною всім учасникам мережі. Це забезпечує прозорість у процесі укладання та виконання угод на товарних біржах. Кожна транзакція записується в блокчейні і стає незмінною, що дозволяє всім зацікавленим сторонам перевірити правильність та достовірність угод. Це допомагає уникнути

можливих маніпуляцій та шахрайства, забезпечуючи довіру між учасниками ринку.

2. Недоторканість та безпека угод: Блокчейн забезпечує недоторканість угод, оскільки кожна транзакція має криптографічний підпис і не може бути змінена без згоди всіх сторін. Це гарантує, що угоди на товарних біржах залишаються безпечними та недоторканими. Крім того, блокчейн дозволяє застосовувати розумні контракти, які автоматизують виконання умов угоди і гарантують їх правильне виконання без необхідності довіряти посередникам.

3. Відстеження походження продуктів: Блокчейн може забезпечити прозорість та відстеження походження продуктів в аграрному секторі. Кожен етап виробництва та постачання може бути записаний у блокчейні, починаючи зі збирання врожаю та закінчуючи доставкою до кінцевого споживача. Це дозволяє споживачам отримувати повну інформацію про те, де і як були вирощені продукти, які добрива та пестициди використовувалися, а також про умови транспортування. Це збільшує довіру споживачів до продуктів та допомагає зменшити кількість обману з продуктами низької якості або фальсифікації.

4. Управління ланцюгом постачання: Блокчейн може значно полегшити та оптимізувати управління ланцюгом постачання в аграрному секторі. Вся інформація про виробництво, транспортування, зберігання та продаж продуктів може бути записана в блокчейні, що дозволяє автоматизувати процеси та підвищити ефективність управління. Наприклад, це може допомогти в плануванні посівних робіт, вибірці відповідних засобів захисту

рослин, забезпеченні доставки продуктів у точні моменти часу, та в управлінні запасами на складах.

5. Усі ці фактори разом дозволяють підвищити довіру до угод на товарних біржах, збільшити ефективність управління ланцюгом постачання та поліпшити якість та безпеку продуктів для споживачів. Однак, наявність технології блокчейн не є гарантією успіху, і необхідно також розглянути виклики та обмеження, пов'язані з її впровадженням в аграрному секторі.

Також використання аналітичних інструментів та штучного інтелекту на товарних біржах відіграє важливу роль у прогнозуванні ринкових тенденцій, аналізі попиту та пропозиції, а також управлінні ризиками. Основні переваги використання цих технологій включають:

1. Прогнозування ринкових тенденцій: Аналітичні інструменти та штучний інтелект можуть аналізувати великі обсяги даних, включаючи історичні дані ринку, економічні показники, новини та інші фактори, що впливають на ціни товарів. За допомогою складних алгоритмів та моделей прогнозування, ці інструменти можуть надавати прогнози щодо майбутніх цінових рухів, що допомагає учасникам ринку приймати більш обґрунтовані рішення щодо купівлі, продажу або зберігання товарів.

2. Аналіз попиту та пропозиції: Аналітичні інструменти можуть допомогти у визначенні попиту та пропозиції на ринку. Вони можуть аналізувати дані про споживачів, їхні переваги, тенденції споживання та зв'язки між різними факторами, що впливають на попит. Це дозволяє учасникам ринку адаптувати свою стратегію торгівлі, оптимізувати виробництво та поставки товарів, що сприяє збільшенню прибутковості.

3. **Управління ризиками:** Аналітичні інструменти та штучний інтелект можуть допомогти виявити потенційні ризики на ринку та розробити стратегії для їх управління. Вони можуть аналізувати історичні дані про ринок та визначати чинники, які можуть впливати на ризик. Також можуть бути розроблені складні алгоритми, які допоможуть виявити та передбачити зміни у ринкових умовах та ризиках. Це дозволяє учасникам ринку розробляти більш ефективні стратегії управління ризиками та зменшувати можливі збитки.

Отже, використання аналітичних інструментів та штучного інтелекту на товарних біржах є дуже важливим для підвищення ефективності торгівлі та управління ризиками. Вони допомагають учасникам ринку приймати більш обґрунтовані рішення, використовуючи точні та комплексні дані, що збільшує їхню прибутковість та зменшує можливі ризики.

РОЗДІЛ 3: ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОВАРНИХ БІРЖ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми та перспективи використання товарних бірж для розвитку аграрного бізнесу в Україні

В Україні аграрний сектор відіграє важливу роль у економіці країни. Сільське господарство є одним з основних галузей, яка забезпечує продовольчу безпеку, зайнятість та валовий внутрішній продукт. Зростання конкуренції та нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію ставлять під загрозу розвиток аграрного бізнесу. Для

вирішення цих проблем та забезпечення сталого розвитку галузі, все більше уваги приділяється впровадженню товарних бірж.

Товарні біржі є ефективним інструментом, що допомагає регулювати ринок аграрної продукції шляхом забезпечення прозорості, конкуренції та формування справедливих цін. Вони надають можливість виробникам, споживачам та посередникам зустрітися на спільному ринку, де можна проводити торги та укласти угоди на купівлю-продаж аграрної продукції. Це сприяє зменшенню витрат на пошук потенційних покупців або постачальників, а також забезпечує гарантію виконання угод.

Однак, використання товарних бірж для розвитку аграрного бізнесу в Україні стикається з рядом проблем. Деякі з них включають недостатню свідомість сільських виробників про переваги та можливості, які надають товарні біржі, недостатню інфраструктуру для ефективного функціонування біржових майданчиків, а також недостатню легіслативну базу, яка регулювала біржову діяльність.

Використання товарних бірж у сільському господарстві України супроводжується деякими проблемами, які впливають на ефективність і розвиток цього сектора. Основні проблеми використання товарних бірж у сільському господарстві України включають наступне:

1. Недостатня розвиненість інфраструктури: Україна стикається з проблемами відсутності адекватної інфраструктури для розвитку товарних бірж у сільському господарстві. Недостатня кількість і якість складів і терміналів, обмежена логістична мережа та недостатність транспортних засобів ускладнюють здійснення торгівлі товарами на біржах і знижують їх ефективність.

2. Низька участь фермерів: Багато сільських господарств в Україні є невеликими підприємствами, які мають обмежений доступ до інформації про товарні біржі та складності взаємодії з ними.

Фермери часто не мають необхідних знань і навичок, а також ресурсів для ефективної участі у торгівлі на біржах. Це обмежує їх можливості отримання кращих цін за свою продукцію і використання біржових механізмів.

3. Недостатня прозорість та надійність: Відсутність ефективних механізмів контролю та регулювання діяльності товарних бірж в Україні може призвести до недостатньої прозорості та надійності угод, що укладаються на біржах. Це може створювати небезпеку шахрайства, недобросовісної поведінки та неповного виконання зобов'язань

Додатково до зазначених проблем, використання товарних бірж у сільському господарстві України також стикається з іншими викликами:

1. Відсутність стандартизації: У багатьох випадках на товарних біржах відсутні єдиною прийняті стандарти якості для сільськогосподарської продукції. Це може створювати проблеми у визначенні якості товару, порівнянні цін та укладенні угод. Відсутність стандартизації ускладнює торгівлю на біржах і може впливати на довіру ринкових учасників.

2. Нерозвинена система фінансування: Багато сільських господарств потребують фінансової підтримки для розвитку і виробництва. Однак, у сільському господарстві України не завжди належним чином розвинута система фінансування, що обмежує можливості фермерів отримати доступ до кредитів та інших фінансових інструментів через товарні біржі. Це може перешкоджати їхньому розвитку і зменшувати конкурентоспроможність.

3. Висока залежність від зовнішнього ринку: Україна залежить від зовнішніх ринків для експорту сільськогосподарської продукції.

Нестабільність зовнішнього ринку та зміни торговельних політик країн-партнерів можуть суттєво вплинути на попит і ціни на товари, торгівлю якими здійснюють на біржах. Ця залежність може створювати ризики для сільськогосподарського сектору та його участі на біржах.

4. Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу та прийняття належних заходів:

5. Розвиток інфраструктури: Для покращення ефективності товарних бірж у сільському господарстві необхідно інвестувати в розвиток необхідної інфраструктури. Це може включати будівництво і модернізацію складів, терміналів та логістичної мережі, а також забезпечення належної транспортної інфраструктури.

6. Забезпечення доступу та навчання фермерів: Необхідно забезпечити фермерам доступ до інформації про товарні біржі та надати їм навички, необхідні для ефективною участі у торгівлі. Це може включати проведення навчань, семінарів та консультацій для фермерів щодо процесу торгівлі на біржах, а також забезпечення доступу до інформаційних ресурсів.

7. Регулювання та контроль: Для забезпечення прозорості та надійності торгівлі на товарних біржах необхідно встановити ефективні механізми регулювання та контролю діяльності бірж. Це може включати впровадження стандартів якості та процедур, моніторинг угод та вжиття заходів щодо попередження шахрайства та недобросовісної поведінки.

8. Стандартизація: Важливо розвивати систему стандартизації для сільськогосподарської продукції і встановлювати єдиною прийняті стандарти якості. Це дозволить забезпечити однорідність і порівнянність товарів, сприяти прозорості торгівлі та підвищити довіру ринкових учасників.

9. Розвиток фінансової системи: Для покращення доступу фермерів до фінансування через товарні біржі необхідно розвивати фінансову систему, яка включатиме доступні кредитні програми та

фінансові інструменти спеціально для сільськогосподарського сектору. Це допоможе фермерам отримати необхідні ресурси для розвитку свого бізнесу і збільшити їх конкурентоспроможність.

Підтримка експорту та диверсифікація ринків: Україна повинна активно працювати над розширенням своїх експортних ринків для сільськогосподарської продукції, щоб зменшити залежність від окремих країн-партнерів. Для цього необхідно вести активну маркетингову діяльність, підтримувати зовнішньоекономічні відносини і відкривати нові ринки для експорту.

Поліпшення правового регулювання: Необхідно розробити і впровадити ефективну систему правового регулювання, яка забезпечить захист прав інтересів ринкових учасників на товарних біржах. Це включає створення сприятливого регуляторного середовища, встановлення чітких правил торгівлі, захист власності та контроль за дотриманням угод.

Підтримка досліджень і розвитку: Необхідно інвестувати в дослідження та розвиток сільськогосподарського сектору, щоб підвищити його конкурентоспроможність і ефективність. Дослідження можуть включати розробку нових технологій, вдосконалення сортів культур, впровадження сучасних методів управління та виробництва, що сприятиме необхідному розвитку інновацій у сільському господарстві. Це допоможе покращити якість продукції, збільшити врожайність, знизити витрати і збільшити виробничу ефективність.

Партнерство та співпраця: Важливо розвивати партнерські відносини між ринковими учасниками, включаючи фермерів, товарні біржі, фінансові установи, дослідницькі організації та урядові структури. Спільна робота і обмін досвідом допоможуть вирішити складні проблеми і забезпечити стійкий розвиток сільськогосподарського сектору.

Ефективна комунікація та інформаційна підтримка: Належна комунікація між ринковими учасниками є ключовим фактором для успішної торгівлі на товарних біржах. Важливо створити ефективну систему обміну інформацією,

яка забезпечить доступ до актуальних даних про ціни, попит, якість і інші фактори, що впливають на торгівлю сільськогосподарською продукцією.

Для подолання недоліків і покращення розвитку біржових систем можна використовувати маркетингові та логістичні засоби. Одним із способів досягнення цього є залучення кредитних установ, інвестиційних фондів та фінансових організацій. Ці організації можуть використовувати різні ринкові інструменти, такі як кредитування, гарантії та валютні інвестиції, що сприятимуть підвищенню ролі Клірингової палати та сприятимуть прогресивному розвитку біржових систем, зображено на малюнку 5

Малюнок 5

Причини уповільненого розвитку біржового ринку та його наслідки для України

Останні роки в Україні та за кордоном спостерігається зростаюча тенденція переходу до електронної біржової торгівлі. Сучасні біржі стали центрами віртуальних торгів, де операторам вже не потрібно особисто знаходитися у біржовому залі, оскільки вони можуть торгувати зручно з власного дому або офісу. Вся регламентація біржової торгівлі виконується автоматично.

Однією з головних переваг електронної біржі є можливість здійснювати торгові операції у будь-який час доби. Брокери отримують можливість

торгувати навіть під час закриття звичайних бірж, що відкриває їм потенційні додаткові прибутки. Крім того, брокери отримують максимальний доступ до ринків. Вони не обов'язково повинні бути особисто присутніми на торгах, оскільки можуть знаходитися в будь-якій точці світу. Електронні біржі також мають інші переваги, такі як зниження операційних витрат, швидкість виконання операцій та розрахунків, використання сучасних засобів зв'язку та обробки даних, а також зниження витрат на організацію і проведення торгів. Це призводить до зниження членських та комісійних внесків, які стягуються з учасників торгів.

Наведені заходи разом створять сприятливе середовище для розвитку товарних бірж у сільському господарстві України і сприятимуть зростанню ефективності, конкурентоспроможності та стійкості сільськогосподарського сектору.

3.2.Рекомендації щодо використання потенціалу товарних бірж в аграрному секторі України

Україна, як країна з багатими сільськогосподарськими ресурсами, має значний потенціал для розвитку аграрного сектору. Одним із способів оптимізації торгівлі сільськогосподарською продукцією є використання товарних бірж. Товарні біржі є платформами, де покупці та продавці можуть зустрітися і укласти угоди на купівлю-продаж різних товарів, включаючи сільськогосподарську продукцію.

Рекомендації щодо використання потенціалу товарних бірж в аграрному секторі України наведемо в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Рекомендації щодо використання потенціалу товарних бірж в аграрному секторі України.

Рекомендації	Опис
Створення сприятливої правової бази	- Провести аналіз і внести необхідні зміни до законодавства
	- Забезпечити чітке визначення прав та обов'язків учасників
	- Запровадити ефективну систему контролю та регулювання
Розвиток інфраструктури товарних бірж	- Забезпечити належну технічну базу та інформаційну підтримку
	- Розширити доступ до інтернету та швидке підключення
	- Встановити ефективну систему митних та логістичних послуг
Підтримка освіти та навчання	- Розробити освітні програми та навчальні курси
	- Організувати семінари, тренінги та конференції
Підтримка малих та середніх сільськогосподарських підприємств	- Створити спеціальні програми та фінансові інструменти

Створення сприятливої правової бази для товарних бірж у аграрному секторі є важливою рекомендацією з наступними перевагами та прикладами:

1. **Забезпечення правової захищеності:** Визначення чітких прав та обов'язків учасників ринку на товарних біржах допомагає створити стабільну торговельну платформу. Це збільшує довіру учасників ринку та зменшує ризики виникнення спорів і недобросовісної поведінки.

Наприклад: В країнах Європейського Союзу, таких як Німеччина та Нідерланди, правова база для товарних бірж в аграрному секторі ретельно розроблена, що стимулює розвиток ринку, привертає інвестиції та забезпечує стабільність.

1. **Прозорість та уникнення маніпуляцій:** Ефективна система контролю та регулювання діяльності товарних бірж допомагає забезпечити прозорість укладених угод та уникнення маніпуляцій на ринку. Це стимулює справедливу конкуренцію, сприяє рівному доступу до ринку для всіх учасників та збільшує довіру інвесторів.

Наприклад: В США функціонує Комерційна товарна біржа Чикаго (Chicago Mercantile Exchange), яка має суворий нагляд та регулювання. Це дозволяє уникнути маніпуляцій та забезпечує високу прозорість у торгівлі сільськогосподарськими продуктами.

2. **Забезпечення швидкого та безперервного переміщення продукції:** Розвиток інфраструктури товарних бірж, включаючи швидкий доступ до інтернету та ефективну систему митних та логістичних послуг, сприяє швидкому та безперервному переміщенню сільськогосподарської продукції.

Наприклад: У Канаді функціонує Товарна біржа Вінніпега (Winnipeg Commodity Exchange), яка має розвинену інфраструктуру та ефективну

систему логістичних послуг, що допомагає учасникам ринку швидко та безперебійно переміщувати сільськогосподарську продукцію.

Отже, створення сприятливої правової бази для товарних бірж в аграрному секторі є важливим кроком для розвитку ринку та забезпечення ефективності торгівлі. Це дозволяє залучати інвестиції, забезпечує прозорість та справедливу конкуренцію, а також сприяє швидкому та безперебійному переміщенню сільськогосподарської продукції. Приклади успішного впровадження таких рекомендацій можна побачити в країнах з розвинутим аграрним сектором, таких як Німеччина, Нідерланди, США та Канада.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню ролі товарних бірж у розвитку аграрного бізнесу в Україні. У рамках дослідження були вивчені теоретичні аспекти, організація діяльності товарних бірж, аналіз діяльності товарних бірж в Україні та їх вплив на розвиток аграрного бізнесу, а також шляхи покращення та перспективи розвитку товарних бірж у контексті аграрного сектору.

У розділі 1 проведено дослідження іноземного досвіду в галузі товарних бірж та їх впливу на розвиток аграрного бізнесу.

Товарні біржі відіграють важливу роль у розвитку аграрного бізнесу, сприяючи формуванню ефективних механізмів торгівлі та ціноутворення для сільськогосподарської продукції. Концепція товарних бірж базується на принципах прозорості ринку, стандартизації та сприянні конкуренції, що сприяє забезпеченню стійкого розвитку аграрного сектору.

Різноманітні види товарних бірж, такі як сировинні, продуктові та фондові, надають можливості для торгівлі різними видами аграрної продукції та фінансових інструментів, забезпечуючи гнучкість та різноманітність в управлінні ризиками.

Організація діяльності товарних бірж передбачає встановлення чітких правил торгівлі, системи регулювання та контролю, що сприяє створенню довіри серед учасників ринку.

Іноземний досвід в галузі товарних бірж є важливим джерелом для вивчення покращуючих тенденцій та інноваційних підходів у розвитку аграрного бізнесу. Вивчення іноземного досвіду дозволяє виявити передові практики, успішні стратегії та ефективні інструменти, які можуть бути застосовані в українському контексті.

Загальний аналіз досліджень підтверджує, що товарні біржі є важливим інституціональним елементом аграрного бізнесу в Україні. Вони сприяють покращенню ефективності торгівлі та ціноутворення, забезпечують доступ до ринку для сільськогосподарських виробників і споживачів, сприяють зниженню ризиків та підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору. Організаційна структура та правила товарних бірж грають ключову роль у побудові довіри серед учасників ринку.

Проте, виявлено також деякі проблеми та виклики, з якими зіштовхуються товарні біржі в Україні. Серед них можна виділити недостатню розвиненість інфраструктури товарних бірж, недостатню своєчасну інформаційну підтримку, складні процедури торгівлі та відсутність адекватного регулювання. Для подолання цих проблем необхідно вдосконалювати правову базу, розвивати інформаційну інфраструктуру та сприяти участі широкого кола суб'єктів аграрного бізнесу в торгах на товарних біржах.

Розділ 2 зосереджувався на аналізі діяльності товарних бірж в Україні та їх впливу на розвиток аграрного бізнесу.

Аналіз діяльності товарних бірж в Україні свідчить про поступове зростання їх ролі в аграрному секторі. Вони стали важливими платформами для торгівлі сільськогосподарською продукцією та фінансовими інструментами, сприяючи формуванню конкурентоспроможних цін на ринку.

Товарні біржі в Україні забезпечують прозорість ринку, стандартизацію та конкуренцію, що сприяє стійкому розвитку аграрного бізнесу. Вони допомагають залучати більше учасників до торгівельних операцій, забезпечуючи більший вибір та можливості для виробників і споживачів.

Оцінка ефективності функціонування товарних бірж в Україні свідчить про позитивний вплив на розвиток аграрного сектору. Вони сприяють зниженню ризиків, підвищенню прибутковості та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

На основі проведеного аналізу GrainTrade можна зробити наступні висновки: GrainTrade є електронною зерною біржею, яка пропонує прозорий ринок зерна в Україні. Вона об'єднує виробників, трейдерів, елеватори, експедиторів і термінали, що сприяє створенню оптимальних умов для купівлі-продажу зерна. GrainTrade допомагає виробникам отримувати найкращі ціни за свою продукцію шляхом надання доступу до багатой бази покупців зерна, а покупцям забезпечує широкий вибір пропозицій з продажу зерна за ринковими цінами. Електронна форма торгівлі на GrainTrade дозволяє здійснювати операції прямо з будинку або офісу, що робить їх зручними та доступними для брокерів та інших учасників ринку. GrainTrade забезпечує автоматизований режим регламентації біржової торгівлі, що сприяє ефективному виконанню операцій та зниженню операційних витрат. Основні імпортери української сої на GrainTrade є країни Європейського Союзу та Туреччина, що свідчить про розширення міжнародних партнерств і сприяє розвитку зернового ринку України. Попри виклики, пов'язані з війною, GrainTrade вдалося скоротити експорт сої лише на 5%, що свідчить про стійкість та прогресивний розвиток біржового ринку зерна в Україні.

Розвиток інноваційних підходів у сфері аграрного бізнесу за допомогою товарних бірж є перспективним напрямком. Впровадження нових технологій, електронних торгівельних платформ та фінансових інструментів допомагають забезпечити більш ефективне управління ризиками та підвищити інвестиційну привабливість аграрного сектору.

Розділ 3 розглядав шляхи покращення та перспективи розвитку товарних бірж і їх ролі в розвитку аграрного бізнесу в Україні. Є

Проблеми, з якими стикаються товарні біржі в Україні, включають недостатню ліквідність ринку, недостатню участь суб'єктів аграрного сектору та необхідність поліпшення правового регулювання. Ці проблеми можуть обмежувати розвиток бірж та їх вплив на аграрний бізнес.

Для покращення роботи товарних бірж необхідно звернути увагу на наступні аспекти: створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток ефективних механізмів стимулювання участі суб'єктів аграрного сектору, покращення торговельної інфраструктури та використання сучасних інформаційних технологій.

Перспективи розвитку товарних бірж в Україні полягають у розширенні асортименту торговельних інструментів, впровадженні нових технологій, підвищенні ліквідності ринку та залученні іноземних інвестицій. Це сприятиме зростанню конкурентоспроможності аграрного сектору та забезпеченню сталого розвитку.

Важливо враховувати інтереси всіх учасників ринку, забезпечувати прозорість та рівні умови конкуренції. Також необхідно вдосконалювати механізми регулювання та контролю за діяльністю бірж з метою запобігання зловживанням та нечесній практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про товарні біржі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>
2. Закон України "Про ринок цінних паперів та фондову біржу" від 23.02.2006 № 448/2006-вр.
3. Постанова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку "Пійснення біржових операцій на фондових та товарних біржах" від 28.12.2016 № 1077.
4. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.1991 р.
5. Закон України “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” від 21.09.1999 р.,

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р.,
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р.,
8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про активізацію діяльності біржового ринку продукції агропромислового комплексу та необхідних для його потреб матеріально-технічних ресурсів” від 19.10.1999 р. з внесеними змінами від 01.12.2012 р.;
9. Положення “Про функціонування фондових бірж” від 22.11.2012 р., яким визначаються основні засади та вимоги до функціонування фондових бірж в Україні; Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про державний нагляд (контроль) за діяльністю товарних бірж" від 06.02.2008 № 122.
10. Закон України "Про підприємництво" від 19.06.2018 № 2275-VIII.
11. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 № 2664-III.
12. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 23.02.2012 № 4462-VI.
13. Постанова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку "Про затвердження Правил діяльності товарних бірж" від 30.06.2015 № 614.
14. Постанова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку "Про затвердження Правил здійснення діяльності по збору, обробці та зберіганню інформації про товарні біржі" від 29.06.2017 № 672.
15. Регламент товарної біржі "Аграрно-промислова товарна біржа "Українська біржа" (станом на 01.01.2022 р.).
16. Закон України "Про державну підтримку аграрного сектору України" від 10.07.2018 № 2496-VIII.

17. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної програми розвитку агропромислового комплексу на 2018-2022 роки" від 25.04.2018 № 318.

18. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Плану заходів з реалізації Державної програми розвитку агропромислового комплексу на 2018-2022 роки" від 28.11.2018 № 1071.

19. Дорожня карта розвитку товарних бірж в Україні на 2021-2025 роки (затверджена наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29.09.2021 № 2237).

20. Закон України "Про ринок цінних паперів та фондову біржу" від 23.02.2006 № 448/95-ВР.

21. Постанова Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку "Про затвердження Правил діяльності товарних бірж" від 26.06.2020 № 930.

22. Golovina, S., & Danilova, N. (2021). Analysis of the Efficiency of Exchange Trading in Agricultural Products. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 693(1), 012038. doi: 10.1088/1755-1315/693/1/012038

23. Krivosheya, E., & Ryzhkova, O. (2020). The prospects and problems of exchange trade in the agro-industrial complex of Russia. *E3S Web of Conferences*, 175, 13003. doi: 10.1051/e3sconf/202017513003

24. Krysovaty, A., Dzhygyrey, S., & Kravchuk, O. (2021). Determining the impact of the commodity exchange on the agrarian sector of the economy. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(3), 86-95. doi: 10.21511/imfi.18(3).2021.08

25. Serova, N., Kalyugina, S., & Kireeva, A. (2019). The use of commodity exchanges in the development of the agricultural sector. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 316(1), 012004. doi: 10.1088/1755-1315/316/1/012004

26. Skrypnyk, T., & Zaloznova, Y. (2021). Analysis of the impact of commodity exchanges on the development of the agricultural sector in Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(2), 269-278. doi: 10.21511/imfi.18(2).2021.25
27. Білінська О.В. Правові засади державної аграрної політики України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 / О.В. Білінська. – Х., 2013. – 20 с. 36.
28. Вавдійчик І.М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки, 2017. № 15. С. 182-185.
29. Головіна, С., и Данилова, Н. (2021). Аналіз ефективності біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Серія конференцій ВГД: Наука про Землю та навколишнє середовище, 693(1), 012038. doi: 10.1088/1755-1315/693/1/012038
30. Данильченко А.М., Чернова Є.Р. Правове становище аграрної біржі в Україні. Молодий вчений, 2018. № 11. С. 806-809.
31. Державна служба статистики. Статистична інформація. Внутрішня торгівля: кількість бірж. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 08.12.2022).
32. Дудяк р.П., Гладій р.М. аграрні біржі в Україні: проблеми і тенденції розвитку. *lviv Polytechnic national university institutional repository*. – 2001. – с. 431-435 [електронний ресурс]. – режим <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/9495/1/72.pdf>
33. «Знову наступаємо на ті самі граблі» – відкритий лист Європейської Бізнес Асоціації (03.10.2013) [Електронний ресурс] // матеріали офіційного сайту «Інформаційна компанія «ПроАгро». – Режим доступу : <http://www.proagro.com.ua/news/anons/4081434.html?t=5>.
34. Кількість бірж (на початок 1992–2015 рр.) [Електронний ресурс] матеріали Державного комітету статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

35. Кривошея, Є., & Рижкова, О. (2020). Перспективи та проблеми біржової торгівлі в агропромисловому комплексі Росії. E3S Web of Conferences, 175, 13003. doi: 10.1051/e3sconf/202017513003
36. Крисоватий, А., Джигирей, С., & Кравчук, О. (2021). Визначення впливу товарної біржі на аграрний сектор економіки. Інвестиційний менеджмент та фінансові інновації, 18(3), 86-95. doi: 10.21511/imfi.18(3).2021.08
37. Кухарець В.В., Булуй О.Г., Левківська Л.М. Тенденції розвитку біржового ринку в умовах глобалізації світової економіки. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/92.pdf (дата звернення 08.12.2022).
38. Лазанська Т.І. Одеська товарна біржа. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.
39. Морозов Р.В., Бойко Л. О. Економічна роль біржової торгівлі та сучасні тенденції її розвитку. Агросвіт, 2018. № 9. С. 3-9.
40. Серова, Н., Калюгіна, С., и Кіреєва, А. (2019). Використання товарних бірж у розвитку аграрного сектору. Серія конференцій ВГД: Наука про Землю та навколишнє середовище, 316(1), 012004. doi: 10.1088/1755-1315/316/1/012004
41. Скрипник, Т., & Залознова, Ю. (2021). Аналіз впливу товарних бірж на розвиток аграрного сектору в Україні. Інвестиційний менеджмент та фінансові інновації, 18(2), 269-278. doi: 10.21511/imfi.18(2).2021.234
42. Маслак О.М. Розвиток біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Україні (13.06.2014) [Електронний ресурс]. Міжнародний науково-аналітичний журнал «Моніторинг біржового ринку». Режим доступу : <http://memjournal.agrex.gov.ua/pro-zhurnal/>.

43. Офіційний сайт Аграрної біржі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agrex.gov.ua/pro-birzhu/>.
44. Панькова Л.О. Правове регулювання діяльності аграрних бірж в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 / Л.О. Панькова. – К., 2005. – 19 с.
45. Покальчук М.Ю. Реалії аграрного ринку [Електронний ресурс] // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 2(6). – Режим доступу : <http://tlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/Покальчук.pdf>
46. Подсоха А.С. Механізми та біржовий інструментарій ефективного функціонування ринку зерна : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.03. Суми, 2020. 23 с.
47. Янишин.Я, БуликО.,Лаврів І.. Функціонування аграрних бірж в Україні // Маркетингове забезпе- чення аПК аграрна економіка. – 2014. – т. 7, 3-4. – с. 47-53 [електронний ресурс]. Режим доступу: [file:///c:/user//ae 2014 7 3-4 10%20\(1\).pdf](file:///c:/user//ae 2014 7 3-4 10%20(1).pdf).

ДОДАТКИ

Додаток А
Біржа GraipTrade

Сортування пропозицій ▾		1 >		Кількість пропозицій (показано 1—14 із 147079)				
ДАТА	КОНТРАГЕНТ	ТИП ПРОПОЗИЦІЇ	КУЛЬТУРА	ОБ'ЄМ (Т.)	ЦІНА	УМОВА	БАЗИС	СХОЖІ ПАРИ
15.05.2023 18:34	Неоміт Брідінг	куплю	Соя	300	17500 грн	CPT	Марлен-КД	
15.05.2023 18:34	Неоміт Брідінг	куплю	Жито 4 клас	100	5000 грн	EXW	Марлен-КД	
15.05.2023 18:00	ТОВ САРМАТІЯ ГРУП	куплю	Кукурудза	1000	208 дол	CIF	Констанца (авто-самоскиди), Румунія	
15.05.2023 18:00	ТОВ САРМАТІЯ ГРУП	куплю	Кукурудза	1000	183 дол	CIF	Галац (авто, біг-бер), Румунія	
15.05.2023 18:00	ТОВ САРМАТІЯ ГРУП	куплю	Соя	1000	530 дол	CIF	Амстердам (авто, біг-бер), Нідерланди	
15.05.2023 18:00	ТОВ САРМАТІЯ ГРУП	куплю	Просо	1000	360 дол	CIF	Жбики (авто, біг-бер), Польща	
15.05.2023 17:59	ТОВ САРМАТІЯ ГРУП	продам	Олія соняшникова	1000	1580 дол	CIF	Полтава (НОСО), Україна	
15.05.2023 17:59	ТОВ САРМАТІЯ ГРУП	продам	Олія соняшникова	1000	1200 дол	CIF	Черкаси , Україна	
15.05.2023 17:59	ТОВ САРМАТІЯ ГРУП	продам	Олія соняшникова	1000	1050 дол	CIF	Вінниця , Україна	
15.05.2023 17:46	Евервелле	куплю	Кукурудза	1000	220 дол	DAF	Ягодин, Україно-Польський кордон	
15.05.2023 17:32	ФГ ТОРО	продам	Кукурудза	2000	7500 грн	FCA	Букачівці, Рогатинський р-н, Івано-Франківська обл.	
15.05.2023 17:31	ФГ ТОРО	продам	Пшениця 2 клас	700	7500 грн	FCA	Букачівці, Рогатинський р-н, Івано-Франківська обл.	
15.05.2023 17:10	ТОВ КВК Лідер	куплю	Соя без ГМО	500	18000 грн	FCA	Бердичів, Бердичівський р-н, Житомирська обл.	
15.05.2023 17:09	ТОВ КВК Лідер	куплю	Соя без ГМО	500	18000 грн	FCA	Фастів, Фастівський р-н, Київська обл.	

Сортування пропозицій		2		Кількість пропозицій (показано 15—28 із 147079)				
ДАТА	КОНТРАГЕНТ	ТИП ПРОПОЗИЦІЇ	КУЛЬТУРА	ОБ'ЄМ (Т.)	ЦІНА	УМОВА	БАЗИС	СХОЖІ ПАРИ
15.05.2023 15:55	AGS GRAIN	куплю	Пшениця 3 клас	1000	183 дол	CPT	Ізмаїльський термінал	
15.05.2023 15:55	AGS GRAIN	куплю	пшениця 4 клас	500	170 дол	CPT	Ізмаїльський термінал	
15.05.2023 15:54	AGS GRAIN	куплю	Кукурудза	500	183 дол	CPT	Ренійський термінал	
15.05.2023 15:54	AGS GRAIN	куплю	Кукурудза	1000	180 дол	CPT	Ізмаїльський термінал	
15.05.2023 15:31	ТОВ НСВ Груп	куплю	Кукурудза	1600	7380 грн	FCA	Мукачєво, Мукачівський р-н, Закарпатська обл.	
15.05.2023 15:03	ТзОВ Волинь-Агроцентр	продам	пшениця 4 клас	1000	6000 грн	FCA	с.Борочиче, Горохівський р-н, Волинська обл.	
15.05.2023 14:31	АГРО БУД ТРЕЙД	куплю	Кукурудза	1000	4700 грн	FCA	Богорочани, Богородчанськ р-н, Івано-Франківська обл.	
15.05.2023 14:31	АГРО БУД ТРЕЙД	куплю	Кукурудза	965	4800 грн	FCA	Хмельницький, Хмельницький р-н, Хмельницька обл.	
15.05.2023 14:31	АГРО БУД ТРЕЙД	куплю	Кукурудза	599	4600 грн	FCA	Користишів, Коростишівськ р-н, Житомирська обл.	
15.05.2023 14:31	АГРО БУД ТРЕЙД	куплю	Кукурудза	270	4600 грн	FCA	Ставище, Ставищенський р-н, Київська обл.	
15.05.2023 14:30	АГРО БУД ТРЕЙД	куплю	Кукурудза	1500	4500 грн	FCA	Новоукраїнка, Новоукраїнськ р-н, Кіровоградська обл.	
15.05.2023 14:23	пп Благодарагро	куплю	Соняшник	100	14200 грн	FCA	Верхнеднепро Верхньодніпро р-н, Дніпропетровск обл.	
15.05.2023 14:23	пп Благодарагро	куплю	Соняшник	100	14200 грн	FCA	Васовка, Світловодський р-н, Кіровоградська обл.	
15.05.2023 14:22	пп Благодарагро	куплю	Соя	100	17500 грн	FCA	Васовка, Світловодський р-н, Кіровоградська обл.	

ДАТА	КОНТРАГЕНТ	ТИП ПРОПОЗИЦІЇ	КУЛЬТУРА	ОБ'ЄМ (Т.)	ЦІНА	УМОВА	БАЗИС	СХОЖІ ПАРИ
15.05.2023 14:22	пп Благодарагро	куплю	Соняшник	100	14200 грн	FCA	Верхнеднепрот Верхньодніпро р-н, Дніпропетровсі обл.	
15.05.2023 13:54	ТОВ Сонторс	продам	Макуха соєва	100	20000 грн	EXW	ТОВ Сонторс	
15.05.2023 13:53	ТОВ Сонторс	продам	Соєва олія	100	35000 грн	EXW	ТОВ Сонторс	
15.05.2023 13:39	ФОП Грицай В. В.	продам	Соєва олія	24	28000 грн	FCA	Бачкурине, Уманський р- н, Черкаська обл.	
15.05.2023 12:29	ТОВ Август- систем	продам	Цукор	500	29000 грн	FCA	Луцьк, Луцьк р-н, Волинська обл.	
15.05.2023 12:28	ТОВ Август- систем	продам	Жито 2 клас	500	5500 грн	EXW	ДПЗКУ, ПАТ філія Уманський елеватор	
15.05.2023 12:28	ТОВ Август- систем	продам	Меляса бурякова	100	7500 грн	EXW	Білоцерківхліб КП	
15.05.2023 11:42	УКІВО	куплю	Олія соняшникова	300	24000 грн	FCA	Одеса, Одеса р-н, Одеська обл.	
15.05.2023 11:23	ASK INTERGROUP	куплю	Кукурудза	120	150 грн	FCA	Луцьк, Луцьк р-н, Волинська обл.	
15.05.2023 11:05	East Atlas Sp z.o.o. ✓	продам	шрот ріпаковий	200	14300 дол	DAF	Рава-Руська, Україно- Польський кордон	
15.05.2023 11:04	East Atlas Sp z.o.o. ✓	продам	шрот соєвий	200	640 дол	DAF	Рава-Руська, Україно- Польський кордон	
15.05.2023 11:04	East Atlas Sp z.o.o. ✓	продам	Макуха соєва	200	600 дол	DAF	Рава-Руська, Україно- Польський кордон	
15.05.2023 11:04	East Atlas Sp z.o.o. ✓	продам	Шрот соняшниковий	200	360 дол	DAF	Рава-Руська, Україно- Польський кордон	
15.05.2023 11:04	East Atlas Sp z.o.o. ✓	продам	Макуха соняшникова	200	320 дол	DAF	Рава-Руська, Україно- Польський кордон	